

**slovenska
DRŽAVA**
FOR A FREE SLOVENIA

LETNIK XLII

SEPTEMBER-OCTOBER 1991.

1551
SALUS REI PUBLICAE
SLOVENICAE
SUPREMA LEX
ESTO!

ŠT. 9-10. NO. 9-10

SLOVENSKA DRŽAVA BO!

7. oktobra je potekel trimesečni rok moratorija, ki je bil del sporazuma sklenjenega 7. julija na otoku Brioni ob istrski obali. Moratorij je bil cena za premirje in ustavitev sovražnosti v Sloveniji, katere je začela 27. junija Jugoslovanska ljudska armija po razglasitvi slovenske samostojnosti. Brionski sporazum je bil sklenjen med Slovenijo, jugoslovansko federacijo in zunanjimi ministri treh evropskih držav, predstavnici evropske skupnosti.

Moratorij je obvezoval Slovenijo, da v času treh mesecev po podpisu sporazuma ne bo napravila ničesar, kar bi pomenilo ločevanje od Jugoslavije in utrjevanje slovenske neodvisnosti. Moratorij naj bi ustvaril ugodno ozračje za razgovore med Slovenijo, Hrvaško, ostalimi republikami in zvezno oblastjo o bodoči preureeditvi Jugoslavije in mirni rešitvi vseh sporov. Razgovori naj bi potekali na osnovi načel naštetih v helsinskih dogоворih in pariški listini o novi Evropi. Zlasti naj bi upoštevali osnovne človeške pravice, pa tudi pravico ljudstev do samoodločbe v skladu z ustanovno listino Združenih narodov in tozadevnimi predpisi mednarodnega prava, vključno tistih, ki se nanašajo na ozemeljsko celovitost držav. Brionski sporazum je postavil kot datum za začetek takšnih razgovorov 1. avgust.

Do takšnih razgovorov pa seveda ni prišlo, ker sta beografska zvezna in srbska oblast imeli drugačne načrte. Zvezni organi oblasti so začeli postajati srbsko orodje.

Slovenija je vestno izpolnjevala vse pogoje brionskega sporazuma. Sporazum je bil prvi mednarodni dogovor Slovenije in je z njim de facto, prvič po razglasitvi samostojnosti, stopila na mednarodni oder.

Slovenija je v pričakovanju mednarodnega priznanja, to je priznanja de jure, morala dokazati svoje spoštovanje do mednarodnih dogovorov, običajev in prava, kakor tudi svojo zanesljivost v mednarodnih odnošajih. Slovenija je bila tudi pripravljena spustiti se v razgovore kot jim je predvideval brionski sporazum.

Beografske zvezne oblasti, ki še vedno uživajo privilegij mednarodnega priznanja, to je de jure priznanje, pa so medtem začele razpadati. Srbska republika je izrabila priložnost v svoje namene. Posrbila je skoraj do kraja ljudsko armijo. Na vse načine je manipulirala zvezno predsedstvo, ki naj bi bilo vrhovni poveljnik ljudske armije. Delno je onemogočila delovanje predsedstva, delno pa se ga je polastila okrnjenega. Zvezna skupščina in vlada, obe tudi okrnjeni, praktično ne delujeta več, razen in v kolikor bi to služilo srbskim namenom.

Jugoslovanska ljudska armija dejansko nima nobenega ustavnega in legitimnega nadzora in svet ne ve, kdo ji pravzaprav poveljuje. Nehala je biti jugoslovanska in po njenih akcijah sodeč je postala srbska vojska.

Tekom razpadanja zveznih oblasti in tekom njih posrbljenja je zvezno predsedstvo 18. julija sklenilo in ukazalo ljudski armiji, da se umakne iz Slovenije v teku treh mesecev. Umik se je začel. Srbski napad na Hrvaško pa je preprečil popoln umik do zastavljenega datuma.

8. oktobra je Slovenija, nič več vezana po brionskem sporazumu, začela uveljavljati svojo samostojnost. Prevzela je popolno kontrolo na vseh mednarodnih mejah in začela uvajati mejne prehode na Hrvaško. Slovenske meje so danes takorekoč nesporne in ne bi smeje biti ovira na poti k samostojnosti. Slovenija je uvedla slovenske potne liste, ki jih doslej priznavajo Italija, Madžarska, Avstrija, Nemčija, Češko-Slovaška in, seveda, tri baltske države, Litva, Latvija in Estonija, ki so prve dale Sloveniji

tudi dejansko priznanje.

Slovenija je uvedla lasten denarni sistem z lastno denarno enoto imenovano tolar.

Slovenija hoče sama nadzorovati in urejati promet v svojem zračnem prostoru in je že napravila prve korake v tej smeri.

Slovenija je začela utrjevati svojo zunanjou politiko. Slovenija je že dalj časa nazaj začela delovati na področju mednarodnih odnošajev. Odpirala je svoja predstavništva v prestolnicah, ki so važne za Slovenijo. Slovenski državniki in politiki so dokaj kmalu začeli iskati stike z drugimi državami in narodi. To delovanje se sedaj še stopnjuje, ker Slovenija išče in potrebuje mednarodno diplomatsko priznanje. Predvsem ji je potrebno priznanje evropskih sil. Priznanju teh sil bo sledilo priznanje ostalih držav sveta.

Slovenija se udeležuje razgovorov v Haagu, ki naj bi bili mirovna konferenca za rešitev srbsko-hrvaškega spora in eventualno tudi konferenca za ureditev jugoslovanske zapuščine.

V istem času, ko se je Slovenija predstavljala svetu in utrjevala svojo državo in samostojnost, pa se je pospešilo razpadanje Jugoslavije, ki danes praktično ne obstaja več in tudi ni nikakršnega upanja za njeno obnovitev.

Po zadnjih poročilih naj bi 25. oktobra zapustile preko Kopra Slovenijo zadnje čete takoimenovane jugoslovanske ljudske armije. Tako bo Slovenija prosta tujih čet in slovenska legitimna oblast bo imela popolno in nemoteno kontrolo nad vsem slovenskim teritorijem.

Slovenija je danes de facto že samostojna država v vsakem oziru. Slovenija izpoljuje vse pogoje za popolno mednarodno diplomatsko priznanje.

Danes moremo reči, da mednarodno priznanje prihaja, sicer počasi, prihaja pa vendar. Evropski državniki, med njimi celo francoski Mitterrand, vedno bolj spoznavajo, da Jugoslavije ni več mogoče rešiti. Hočejo pa rešiti, a še niso našli primerne poti, srbsko-hrvaški spor, ki je zaradi srbske agresije povzročil prvo vojno v Evropi po koncu druge svetovne vojne. Možnost, da bi se ta vojna sprevrgla v svetovno vojno danes ne obstaja. Obstaja pa neka nevarnost za sosednje države in narode. Vojna bi mogla postati balkanska vojna, kar bi, seveda, občutno motilo mir v Evropi, njeni gospodarsko rast in promet. Ker evropski državniki ne smatrajo Slovenije za izoliran slučaj, kar je Slovenija danes dejansko že postala zaradi njene zemljepisne lege in ker vse kaže, da so jo Srbi že odpisali, ker jo tako še vedno presojajo v jugoslovanskem okviru, se ti državniki obotavljam s priznanjem. Nihče tudi noči biti prvi s priznanjem, ker mislijo, da bi bilo to v sedanjem evropskem političnem okviru zelo odgovorno dejanje, ki se ga še manjše sosedne Slovenije ne drznejo napraviti. Avstrija, Nemčija in Francija iščejo formulo, ki naj bi omogočila skupno priznanje držav evropske skupnosti in njih državniki izjavljajo, da priznanje ni več daleč. Nekateri pa govore še o potrebi izravnjanja gotovih mednarodno-pravnih zadev. Takšne zadeve kličejo po sporazumu, katerega pa je težko pričakovati od strank, ki so v vojnem stanju. Zgodovina priča, da more le priznanje dejanskega stanja voditi do mirne in trajne rešitve mednarodnih vprašanj. Nerealni konstrukti le zavlačujejo rešitve in preprečujejo njih trajnost in dokončnost. Mednarodno priznanje Slovenije in Hrvaške ob času proglašitve neodvisnosti bi zelo verjetno prepričalo Srbe, da je poseg po orožju brezupno dejanje.

Po preteklu moratorija, po umiku ljudske armije iz Slovenije in po vsem zgoraj povedanem, moremo reči, da so položeni temelji, ki dalje na str. 2

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

Subscription rates:

\$15.00 per year

\$ 1.50 single issue

Advertising: \$ .45 per agata line

1987 -1988

Member of Multilingual Press Association of Ontario

Owned and published monthly by Slovenian National Federation of Canada
Lastnik in izdajatelji Slovenska Narodna Zveza v Kanadi

646 Euclid Ave., Toronto, Ontario M6G 2T5

Edited by Editorial Board

Urejuje konzorcij Slovenske Države

Zastopnika:

Martin Duh
Calle 105, # 4311
1653 Villa Ballester
ArgentinaLudvik Jamnik
79 Watson Avenue
Toronto, Ontario
M6S 4E2
Canada

TELEPHONE & FAX #: (416)-766-4848

Letna naročnina: Za Kanado in ZDA \$15.00, za Argentino in Brazilijo po dogovoru, Anglija, Avstrija, Avstralija, Francija in druge države \$12.00 U.S. Po letalski pošti po dogovoru.

Za podpisane članke odgovarja pisec. Ni nujno, da bi se avtorjeva naziranja morala skladati v celoti z mišljenjem uredništva in izdajatelja.

NAŠI NAMENI IN POSLANSTVO

SLOVENSKA DRŽAVA JE in SLOVENSKE DRŽAVE NI! To je bila tema razprave dr. M. Resmanna v prejšnji številki našega lista. Ta tema in razpravljanje o njej ostaja predmet razmišljanj, skrbi in bojazni, dvomov in vprašanj, upanj in ugibanj in zagotavljanj v enaki meri tudi danes. Če je danes slovenska država okrepljena in stoji na bolj trdnih temeljih, je v toliko, v kolikor jo podpirajo zahteve vsaj toliko Slovencev, kot je zanje glasovalo na zgodovinskem plebiscitu pred enim letom, ko smo Slovenci kot celota in kot narod dobili najlepše božično darilo, kar jih pomni naša zgodovina: **TRDNO IN ODLOČNO VOLJO ZAŽIVETI POLNOST NARODNEGA ŽIVLJENJA IN IZZIVLJANJA V SVOBODNI IN NEODVISNI SLOVENSKI DRŽAVI!** Ob tem je najbolj razveseljivo in spodbudno dejstvo, da je volja in zahteva po samostojni in neodvisni slovenski državi zasegla tudi vse one, ki so, bodisi iz previdnosti, oklevanj in omahljivosti, ali pa iz prepričanja, lahkovernosti in naivnega zaupanja v jugoslovansko edinstvo in bratstvo, po nepotrebnem nasedali čustvom in nasvetom tistih političnih mentorjev, ki danes vsaj z majhno stopnjo sramežljivosti priznajo ter se izgovarjajo, da "časi še niso bili zreli".

Pričujoče razmišljanje nima namena načeti ali kakorkoli beležiti očitek ali kritiko - niti ne v toliko, v kolikor bi le-ta bila umestna - nikomur; toliko manj, ker bi bil dvom v kakšnokoli neiskrenost neosnovan in nepošten. Namen razmišljanja je v prvi vrsti priznanje in tudi hvaležnost tistim, ki so bili začetni buditelji slovenske državne misli, tako pred 150 leti kot po nastanku jugoslovanskega državnega nestvora; med njimi je posebno omeniti prof. Ehrlicha, ki se je z njim rodila vizija "VIŠARSKEGA SLOVENSTVA" in z njo zamisel samostojne slovenske države. Naš poklon gre vsem v zamejstvu, ki so z lastnimi močmi in lastnimi sredstvi dosledno, brez

nadaljevanje s str. I

postajajo vedno trdnejši, za priznanje Slovenije. Moremo trditi, da tudi stališča evropskih državnikov, predvsem zaradi takšnega razvoja dogodkov, postajajo vedno bolj naklonjena priznanju Slovenije. Moremo torej napraviti zaključek, da bo do priznanja Slovenije prišlo v doglednem času.

Ob evropskem priznanju Slovenije bo priznanje od strani Združenih držav drugotnega pomena in bo prej ali slej samo po sebi sledilo. Priznanje od strani Združenih držav bi bilo pomembno le, če bi bilo prvo in bi služilo kot zgled evropskim državam. Podoba je, da je ameriška politika vse preveč oddaljena od evropske stvarnosti.

Slovenska država bo. Bo, navkljub vsem težavam in zaprekam. Slovenija stopa z velikimi koraki nasproti popolni samostojnosti in mednarodnemu priznanju. Slovenija bo postala subjekt mednarodnega prava, slovenska država bo zarisana na zemljevid sveta, Slovenci bomo v Evropi in svetu postali enakopraven narod.

Mate Roesmann

prestanka in včasih brez upanja in vselej z dobršno mero negodovanja premnogokrat nenaklonjenega okolja, netili iskro neomajne vere v politično zrelost slovenskega človeka, katerega narekuje danes in je narekovala tudi v preteklosti **SAMOSTOJNO IN NEODVISNO SLOVENSKO DRŽAVO**. Končno gre priznanje prav tako onim, ki so v okviru krutega in pogubnega političnega sistema v povojni Jugoslaviji znali in predvsem hoteli sodelovati pri izničenju jugoslovanske komunistične partije s tem, da so njen slovenski del izključili iz jugoslovanske celote, čeprav namen odpovedati se jugoslovanstvu v celoti ni bil očit. Priznanje in tudi hvaležnost, ker plod njih del je bil izraz slovenske politične volje, ki jo je izpričal lanski plebiscit.

Nadškof Ambrožič je v pismu slovenskemu metropolitu izpričal čestitke nositeljem borbe za slovensko državo in neodvisnost. Čeprav je govoril le v svojem imenu, bi bilo več kot primerno reči, da se mu miselno pridružujejo vsi Slovenci. Vsi vemo, da je delo Peterleta, Bučarja, Kučana, Rupla, Janše, Kacina, ... in vrsto drugih, odgovorno in v danih prilikah zelo nehvaležno. Vsi vemo, da se prav ti, bolj kot vsi, trudijo za priznanje slovenske države. V tem jim stojimo ali bi morali stati ob strani vsi, ki mislimo in čutimo slovensko in ki, danes brez dvoma s ponosom, priznavamo svojo pripadnost slovenskemu narodu. Neodgovorno pa je - in to se tudi dogaja - pozabljati ali vsaj izrabljati nujnost našega osnovnega političnega namena in pri tem iskat v prvi vrsti samega sebe ter omalovaževati delo in napore prvenstvenih nosilcev slovenske oblasti, ki jim je, in v kolikor jim je, osnovna naloga: **svetovno in mednarodno priznanje slovenske države**. V kolikor takšna početja morejo iztiriti ali dejansko zavajajo napore slovenskega vodstva, ki niso kronani s takojšnjimi uspehi, so obžalovanja vredna.

"**SLOVENSKA DRŽAVA**" je spremljala posamezne podvige in gibanja v korist slovenske državnosti in samostojnosti; več, bila je v ospredju in več kot enkrat nje edini klicar. To je lahko listu v ponos in zadoščenje, če mu že naš svet, morda celo le iz zavisti, tega priznanja dati noče ali ne želi. Listu to tudi ni potrebno. List je dosledno opozarjal na nujnost slovenske države in neodvisnosti. V tem je svojo nalogu opravil in svoje poslanstvo zaključil, potem ko je polnil vrzeli jasno izpričanih stališč o pogledih na slovensko bodočnost. "**SLOVENSKA DRŽAVA**" je bila istočasno idejno premočrten list, ki je dosledno obsojal komunistične nakane in nasilja. Kot tak si je nakopal gnev slovenske in jugoslovanske komunistične partije. V tej vlogi pa ima "**SLOVENSKA DRŽAVA**" morda še vedno nalogo, ki ji ni odrekati vrednosti in pomena.

dalje na str. 7

BO VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE PADLA?

Z vznemirjanjem sprejemamo vedno pogostejše novice, da slovenski vladi pod predsedstvom prof. Lojzeta Peterleta preti nevarnost padca.

Tak dogodek bi bil v tem trenutku tragičen, če ne usoden, za demokracijo in suverenost Republike Slovenije.

Predvsem bi porazno vplival na svetovni ugled mlade REPUBLIKE SLOVENIJE zlasti pri tistih redkih vladah sveta, ki kažejo vsaj malo razumevanja za slovensko usodo in njen mednarodno priznanje. Povzročil bi razočaranje in bojazen, da Slovenci nismo zmožni zrelo upravljati samostojne države.

Dal bi našim nasprotnikom dokaz za gornjo bojazen. Tudi v notranjosti države bi povzročil veliko negotovost in razdvojenost, ki je ni bilo opaziti, ko je Slovenijo napadla JA.

Zato pozivamo, ne, rotimo vse politike REPUBLIKE SLOVENIJE, naj trenutno pozabijo na strankarske razlike in borbe in naj osredotočijo svoje delo za priznanje naše države in na reševanje gospodarske stiske, ki ogroža Slovenijo. Strankarski boj pa naj odložijo na čas volitev po sprejetju ustave, kjer naj narodu prepustijo, da demokratsko odloči, koliko zaupanja naj bi imela ena ali druga politična stranka.

OJ, TRIGLAV MOJ DOM...

Triglav, najvišja točka naše domovine, z Aljaževim stolpom je še približno 4 metre višja od zemljepisne višine. Na vrhu stolpa, ki je zavetišče planincem v neurju in poudarjeni vrh našega očaka, je mala zastavica, ki že od leta 1895 oznanja, da tukaj živijo Slovenci.

Letos je tam na vrhu zagorel kres, ki je oznanjal široki okolici in tudi sosedom, da se v zgodovini slovenskega naroda pripravljajo veliki dogodki.

26. junija je bila proglašena neodvisna Slovenija, potrjena je bila tudi s krvjo in nastale so rane, ki jih je šele treba zaceliti. Toda izšla si Domovina - zmagovala. Ponosni smo na modro vodstvo v tistih težkih dneh, kakor tudi v času moratorija. Dokazali smo svetu, da smo zreli in resni, da znamo biti potrežljivi in dosledni, da zagotovimo naši domovini in vsem bratom in sestram po svetu, da je naš namen trden - biti samostojen narod v suvereni REPUBLIKI SLOVENIJI, najmlajši evropski državi. Svobodni, kot se čuti človek na vrhu Triglava, pozabljen je prestani napor, pogled se mu odpre na široko in čuti se kot kralj. Tako tudi naša dežela, po prestanem težkem pričakovanju bo dosegla svoj cilj - priznanje sveta, da obstojamo in se ne damo več podjarmiti nobeni sili, ker Slovenci smo svobodnega duha in poštenega srca.

Imamo pa eno slabost, ki nam je lahko v veliko škodo - nesložnost. Dan neodvisnosti, 26. junij 1991, še ni tako daleč, pa tudi nikdar bi ne smel biti pozabljen, takrat smo stali kot en mož - 100% složni. Pregovor pravi "V slogi je moč". In močni moramo biti, da bomo vzdržali preizkušnje, ki nas, kot narod, še čakajo. Zaupati moramo v ljudi, ki smo jih izvolili, potrebujejo našo podporo, saj je njihova naloga težka. V odločilnih dneh so dokazali, da so vredni našega zaupanja, sedaj pa potrebujejo našega sodelovanja.

Danes za naš narod še ni čas, ko bi se dajale le obljube, kot v predvolilnih nastopih, danes je čas dela in znoja za vsakogar.

"Kar more, ne kar mora, to mož je storiti dolžan" so nas učili narodni pobudniki že v prejšnjem stoletju. Usmerjali so naš slovenski narod v to, na kar smo danes ponosni v naših značajih, dobro je, da jih slišimo tudi danes, saj to nam je v korist in pomoč, ko skušamo dokazovati svetu, da smo edinstveni med ostalimi narodi. "V slogi je moč" - naj se zave sleherni poedinec, saj ne stoji sam, ampak je del celote in to je naš SLOVENSKI NAROD, toliko stoletij tlačen in poniževan, izkoričan in zatiran, sedaj pa ko je vzšla narodna zvezda Danica, pa bi hodili z zastitim pogledom in iskali le osebnih koristi. Nič ne pride samo od sebe, treba je znoja, truda in samozatajevanja. To ve vsak, ki je v življenju uspešen. Zakaj bi odrekli tak uspeh naši domovini, ki nam je zakoreninjena globoko v srcu, saj jo nosimo s seboj povsod, v svetu se jokamo ker jo tako pogrešamo, trpimo, če se ne moremo vrniti k njej, govorimo o njej z zanosom, a čakamo, da kot mana z neba, pride nekaj samo od sebe in čez noč bomo živel v blagostanju. Vsak ve, da so to lahko le sanje. Zato je naša dolžnost, da damo vse sile v složnost in skupno postavimo močan dom, ki bo po svetu slovel kot REPUBLIKA SLOVENIJA.

J. P.

Pred meseci nam je grozila JA, da bo uničila našo mlado republiko. Neizmerni naporji in žrtve so bili vloženi, da smo jo ohranili. Sedaj bi si pa privoščili luksus, uničiti jo z lastnimi neumestnimi dejanji!!!

"Slovenska Država" in "Slovensko državno gibanje" sta v nekem pismu že pred meseci napisali med drugim naslednje:

"'Slovensko državno gibanje' in časopis 'Slovenska Država' sta od ustanovitve koalicije DEMOS to koalicijo podpirali moralno in materialno.

To podporo dajeta tudi sedanji Demosovi VLADI pod vodstvom g. L. Peterleta **Z ŽELJO, DA TA OSTANE V TEH KRITIČNIH ČASIH TRDNA IN DA NADALJUJE Z DOSLEDNIM DELOM ZA DEMOKRACIJO IN ZA MEDNARODNO PRIZNANJE AVTENTIČNO SUVERENE REPUBLIKE SLOVENIJE".**

To željo danes ponavljamo!

Uredništvo SLOVENSKE DRŽAVE

CANADA SAVINGS BONDS

A Wonderful Place For Your Savings To Grow.

You've worked hard to set aside your savings. Now it's time to look for a great place to invest those savings. Canada Savings Bonds. They've been the favourite investment for millions of Canadians over the past 45 years. And you don't have to be a citizen to buy them. Any resident of Canada can buy Canada Savings Bonds. They're on sale wherever you bank or invest from October 17 to November 1. You may date your payment November 1, the day the new bonds start earning interest.

Safe and Secure. Canada Savings Bonds are fully guaranteed by the Government of Canada. They're a safe, secure investment that never falls in value.

Cashable Anytime. Canada Savings Bonds can be cashed at any time, so your money is never locked in.

Guaranteed Interest Rate. Canada Savings Bonds offer an attractive interest rate that's guaranteed for a full year. This year's interest rate and purchase limit will be announced in mid-October. Details will be available wherever Canada Savings Bonds are sold.

Don't Be Late! Remember, November 1 is the last day you can buy the new bonds at face value without having to pay accrued interest. But the bonds may be withdrawn from sale at any time.

Canada Savings Bonds **Les Obligations d'épargne du Canada**

Buy yours from Oct. 17 to Nov. 1

BARAGOVI DNEVI

OBLETNICA SLOVENSKE KAPELE

WASHINGTON, D.C.

Nekateri izmed prisotnih na washingtonskem slavju Baragovih dni in 20 obletnice Slovenske Kapelje so menili, da je bilo obojno praznovanje preveč široko zamišljeno in da bi bilo zadost, ko bi se spomnili samo obletnice Kapeline posvetitve, Baragove dni pa da bi praznovali ločeno. Res je, da je občni zbor Baragove Zveze zavzel dobršen del časa, ki nam je bil na razpolago po banketu v hotelu Sheraton/Washington; res je tudi, da bi ta občni zbor bil lahko krajši, ne da bi njega glavni namen bil okrnjen. Res je pa tudi, da sta bila dneva, sobota 31. avgusta in nedelja 1. septembra vsak po svoje pomembna in veličastna.

Z denarnim prispevkom KSKJ, ki je omogočil udeležbo škofa Smeja iz Maribora kot zastopnika škofov iz Slovenije, smo imeli z nami slovenskega škofa. V skoraj polni Baziliki Narodnega Svetišča Brezmadežnega Spočetja je imel v soboto popoldne slovensko pontifikalno mašo ob navzočnosti washingtonskega nadškofa kardinala Hickey-a in treh članov ameriškega episkopata. Škof Smej je v svojem nagovoru na svoj zgovoren način podčrtal štiri glavne namene Slovenske Kapelje: zahvala Bogu za dar vere, ponos slovenstvu, spomenik dvanajst stoletij slovenskega krščanstva ter spodbuda zanamicem, naj ostanejo zvesti tem osnovnim vrlinam. Tega smo se spominjali prav tako v prošnjah, ki jim je bila dodana molitev za poglobljeno češčenje Brezjanske Marije in pa molitev za božji blagoslov pri vztrajnosti, pogumu in delu za slovensko svobodo in neodvisnost. Kot ob posvetitvi sami je na začetku maše zardonela iz kora himna Brezjanski Mariji, ki sta jo ob spremljavi orgelj pela pod vodstvom p. dr. Vendelina Špendova združena zborna "Slovenska pesem" iz Chicaga in "Korotan" iz Clevelandu. Njuno dovršeno petje je spremljalo mašo in pete litanije, ki so bile vpletene po maši v spominski program posvečen praznovanju dneva "Slovenskih Krščanskih Izročil", ki ga je vpeljal v Sloveniji nadškof Šuštar, nastal pa je v svoji zamisli, vsaj v svojih zametkih, ravno v Slovenski Kapeli. Program je podal g. James Česnik; sodelovali pa so: gdc. Nataša Bajuk in Sarah Česnik, ga. Jelka Mejač-Dawyt in oba slovenska škofa.

Slovenska Kapela je posvečena Brezjanski Mariji; imata pa v njej vidno mesto dva slovenska duhovna velikana, škofa Anton Martin Slomšek in Friderik Baraga. Baragi je bila posvečena angleška pridiga med sobotno mašo, ki jo je z govorniško dovršenostjo podal škof Edward Pevec iz Clevelandu. Škofu Baragi je posvetil svojo pridigo tudi drugi dan, v nedeljo, washingtonski nadškof kardinal Hickey, ki je ob somačevanju osmih nadškofov in škofov bil glavni mašnik Baragovega Dne.

Poleg dovršenega petja združenih zborov "Slovenska Pesem" in "Korotan" in mogočne "Marija, skoz življenje", ki so jo vsi peli za zaključek obeh maš, je zlasti vredno poudariti prisotnost predsednika slovenske vlade, dr. Lojzeta Peterleta, ki ga je kardinal Hičkey posebej pozdravil in povabil, da tudi on v cerkvi spregovori, kar je gospod Peterle storil s poudarkom, da govoriti v prvi vrsti kot kristjan in manj kot slovenski politik. To le v cerkvi.

Kot predsednik slovenske vlade pa nas je gospod Peterle nagovoril na banketu v soboto zvečer - drugi govorniki so bili pred. Odbora g. Konrad Mejač, Kardinal Hickey, predstavniki Baragove Zveze in ga. Korinne Leskovar, ki je bila izbrana "žena leta" - in nato spet po končanem koncertu v nedeljo popoldne po maši, ko so trije zbori lepo in občuteno zapeli vrsto slovenskih pesmi, posebno izbranimi, z močnim domovinskim poudarkom. Ob koncu koncerta pa so vsi trije zbori,

Združeni pevski zbori pred Bazilikijo. Med njimi predsednik R.S. g. Lojze Peterle.

Slovensko Kapelo Brezjanske Marije krasí nova zastava suverene Slovenije.

Washingtonski kardinal Hickey v sredi osmih škofov ko-celebriра sv. mašo v Baziliki.

"Slovenska pesem", "Korotan" in washingtonski "Slovenski pevski zbor" združeno zapeli: "Slovenec sem", "Krasen pogled je na slovenski svet", "Slovenski svet, ti si krasen" ter "Zdravljico", ko se je zborom pridružil tudi gospod predsednik Peterle. Pevskim nastopom v soboto in koncertu v nedeljo je sledila "Gor čez izaro", pesem, ki so jo vsi navzoči združeno zapeli pod vodstvom dirigenta "Korotana" g. Rudija Kneza. Navdušeno zapeta nam je bila pesem še bolj slovenska in je še globlje segla do srca.

Koncert v Hartke gledališču je bil brez odmora; petje je le za kratek čas prekinil kratek prikaz o slovenski narodni običajih, ki ga je podal v angleščini g. James Česnik. Ko je hudomoščno opomnil, da bi slovensko majoliko - darovi vode in vina pri darovanju za obe maši so bili v majolikah namesto v navadnih vrčkih - morali vključiti v zastavo Republike Slovenije, so vsi navzoči burno zaploskali. S ploskanjem in simboličnimi darovi so bili nagrjeni vsi zbori in njih dirigenti: g. p. dr. Vendelin Špendov, g. Rudi Knez in g. Vladimir Pregelj.

Z darom Lige Slovenskih Amerikancev v New Yorku je bilo mogoče izdati za to priliko drobno knjižico, ki je opozorila na važnejše posamezne dogodke obeh dni; na začetku pa stoji tudi zapisano, zakaj smo se zbrali v Washingtonu, komu zahvala in kaj naj nam bo Slovenska kapela danes, kar je v klenih besedah povedal škof Smej med slovensko sveto mašo: Kapela je bila zgrajena kot spomenik 1200 let slovenskega krščanstva, vidno znamenje zgodovine, iz katere vemo, da smo bili Slovenci prvi med Slovani, ki smo prejeli krščanstvo. Kapela je posvečena Brezjanski Mariji, v pričevanje naše pobožne vdanosti do Marije; v Kapeli je vključen spomin na škofa Slomška v pričevanje zvestobe našega ljudstva naukom krščanstva; v pričevanje slovenskega misijonskega duha je vpodobljen v Kapeli škof Baraga. Končno, je nastala v Slovenski Kapeli klica vseslovenskega praznika, ki ga je nadškof Šuštar imenoval "Dan Slovenskih Krščanskih Izročil".

Komu zahvala? ...Naj bo to prilika, tako stoji zapisano na začetku, da se najprej zahvalimo vsem, ki so prišli v Washington, da skupno pomolijo za proglašitev blaženim našega svetniškega kandidata Friderika Barage, ki ga vidimo v Slovenski Kapeli v njegovi najlepši in najpomembnejši vlogi, v vlogi misijonarja Indijancev. Zahvalimo naj se še enkrat vsem, ki so omogočili zgradnjo Bazilike Narodnega Svetišča in rojakom, ki so omogočili, da je v njej Slovenska Kapela. Posebna

zahvala gre washingtonskemu nadškofu kardinalu Hickey-u, ki je dal pobudo za proslavo Baragovih dni v Washingtonu in ki je vse dni pokazal veliko naklonjenost in razumevanje Slovencem na splošno, in kot prvi postulator Baragove zadeve z veliko vnemo spremljal dogodke posvečene proglašitvi svetnikom škofu Barage. Posebna zahvala škofu Smeju, da se je udeležil Baragovih dni in nam vili novega poguma in odločnosti, da se obračamo k Brezjanski Mariji, posebno v teh odločilnih časih, ko gre za biti ali ne-bit slovenskega naroda. Hvala pevskim zborom "Korotan" in "Slovenska pesem", ki so širokogrudno sprejeli žrtev prisostvovati washingtonski slavnosti, hvala washingtonskemu Slovenskemu pevskemu zboru in vsem dirigentom, g. Rudiju Knezu, dr. Valentnu Špendovu in g. Vladimirju Pregelu. Hvala škofu Pevcu za kleno pridigo o škofu Baragi, vsem škofom in duhovnikom, ki so somaševali pri obeh mašah in hvala vsem, da je slavje dobilo in imelo duha veličastnosti, duha prošenj za proglašitev svetnikom Barage in duha zaupnih prošenj v dobro Sloveniji in slovenskemu človeku povsod, kjer naši ljudje žive.

Kot je rekel Simon Kregar in stoji zapisano v tej-isti knjižici, zahvalimo se Brezjanski, Kraljici miru in sklenjenih rok, ki smo jo vpletli kot simbol slovenskih Marij v našo narodno vezenino, in v katero so upali, ki so kovali in sprejeli besedilo (philadelphiske) obljube in, to ni nič manj resnica, v katero zaupa naš rod vsepovsod, kot se tudi nadeja, da bo škof Baraga dosegel čast oltarja.

C. J. M.

Jožef Smej,
Episcopus Aux.
Slomškov trg 19
62000 Maribor, Slov. Yu

Maribor, 7.9.1991
Ut Christifideles nostros Slovenos in
Washington adhuc per annos multos in corde
portare dignetur desidero et

Eminentissime ac Reverendissime Domine

Msgr. Card. James Aloysius Hickey

Archiepiscopi:

Toto ex corde gratias ago Eminentiae Vestrae

pro acceptione fraterna in Washington, in

Basilica Nationum, in Basilica Immaculatae.

Per secundam die 2. Septembris 1991 integrum sibi

fumus Missae in Ecclesia Cathedrali in oceani

metropolitanae diocesis do Slovenia.

Washington et pro incolumitate Eminentiae

Vestrae preces ad Deum omnipotentem efudi-

mus. Omnipotens deus tuus in nobis habita

affectione et signatu cordis nostri te nos

et nos te te nos te nos te nos te nos te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

te nos te

Govor mariborskega pomožnega škofa Jožefa Smeja v Washingtonu 31. avgusta

Nagovor prevzv. Jožefa Smeja, pomožnega škofa mariborskoga, na slavnostni večerji proslave 20-letnice slovenske kapele Brezjanske Matere Božje in letnega shoda Barago-vega društva v Washingtonu dne 31. avgusta 1991.

»Ukoreninila sem se med plemenitim ljudstvom.« (Sir 24, 12).

S temi svetopisemskimi besedami, ki jih govoril božja Modrost, pa tudi sedež božje modrosti, t.j., Marija, pozdravljam vse navzoče.

Ta moj pozdrav je izrečen v imenu vseh slovenskih škofov in velja najprej njegovi Emencii kardinalu Jamesu Hickenu, washingtonskemu nadškofu, in vsem drugim prevzimnim gospodom nadškofom in škofom in častitim duhovnikom.

Pozdrav velja nadalje vsem prirediteljem Baragovih dni, predsedniku g. Konradu Mejaču, njegovemu bratu Cirilu, gospodu Stanetu Šušteršiču, g. Vladimirju Pregljiju, gospe Žebotovi in drugim.

Velja pa pozdrav predvsem vam, dragi slovenski rojaki, ki ste prišli iz Washingtona, Cleveland, Chicaga, Lemonta,

Jolieta, Milwaukeja, Bridgeporta, Fairfielda, Kansaša, San Francisca, Floride, New Yorka, Toronto, Hamiltona, Londona, Montreala in drugih krajev.

Pozdrav velja vseim, zborovodjem, predvsem Vendelinu Špendovu.

Slovenska pesem!

Cetudi slovenski narod ne bi imel nobene umetnosti, nobene slovstva, in bi imel samo svojo pesem, bi ga morali že zaradi te pesmi prišteti med kulturne narode.

Za slovensko pesem veljajo besede sv. Avguština: »Koliko sem prejokal, ko sem poslušal sladko doneče glasove. Ti glasovi so se mi vlivali v ušesa in točila se mi je resnica v srce in vse više je plamenelo v meni čustvo in tekle so solze in bilo mi je dobro z njimi.« (Confessiones).

Ob praznovanju Baragovih dni v Washingtonu in Slom-

škovem triletju ob 130-letnici njegove smrti je prav, da se spomnimo življenjske povezave obeh svetniških kandidatov Slomška in Barage.

Tudi za Barago in Slomška velja svetopisemska beseda, ki jo liturgija uporablja za apostola Petra in Pavla: »Slomšek in Baraga, ljubezniva in blaga, nista ločena v življenju, ne v smrti.«

Naj pri tem omenim še dve veseli vesti: da bo 29. septembra pred mariborsko stolnico odkrit spomenik škofu Slomšku v prisotnosti apostolskega nuncija in predsednika Republike Slovenije Milana Kučana in da je po zaslugu dobrotnikov iz Rima bil odkupljen Slomškov rojstni dom na Slomu pri Ponikvi.

V sredo, 26. junija 1991, je Slovenija postala neodvisna, samostojna, suverena država. Kaj pomeni za državo in narod narodni svetnik, nam zgovor-

no spričujejo sosednji narodi. Veliko moralno oporo sta v dneh velikih zgodovinskih preizkušenj dajala Madžarom njihova narodna svetnika sv. Štefan kralj in sv. Ladislav kralj.

Podobno bi lahko rekli o bratih Čehih. Kaj bi bilo z njimi, če ne bi imeli sv. Venčeslav in sv. Janeza Nepomuka. Kaj bi bilo s Poljaki, če ne bi imeli sv. Stanislava in sv. Kazimira.

To je za nas imperativ, da storimo vse za beatifikacijo Slomška in Barage. Uradno priznamen narodnim svetnikom pripada po vsej pravici tudi uradno priznana lastna država.

»Ukoreninila sem se med božjim ljudstvom,« govori božja Modrost, govori Marija Pomagaj. S slovensko kapelo v baziliki narodov se je ukoreninila Marija Pomagaj. Še bolj pa se je ukoreninila v sričih slovenskih rojakov.

In to je tolažilno znamenje. To je znak, da smo med izvoljenimi, med vnaprej določenimi.

Katoliška dogmatika uči t.i. predestinacijo, vnaprejšnjo določenost, ki obstaja v tem, da nam Bog pripravi potrebne milosti v tem življenju in večno slavo v onostranstvu.

Da obstaja ta vnaprejšnja določenost, nas uči Kristus sam v evangeliju: »Pridite, blagoslovjeni, prejmite kraljestvo, ki vam je pripravljeno od začetka sveta.«

Da nam je to kraljestvo pripravljeno, spričuje češenje Matere božje. Božja Modrost in z njo Marija, sedež božje Modrosti, govorita: »Kdor mene najde, najde življenje in prejme zveličanje od Gospoda.«

Tako bodi.

ROMANJE V MIDLAND SPOMINSKA PROSLAVA PRI KRIŽU

v nedeljo, 8. septembra 1991.

desetletja.

Komunizem je bil, danes to vemo bolj kot kdajkoli prej, čeprav ste to vedeli že takoj, ko se je začel pojavljati v naši deželi, največja katastrofa, ki nas je mogla doseči. Ko je bil slovenski narod okupiran od nemško-italijanskega nacifašizma, so komunisti brezobzirno izkoristili to okupacijo in začeli s krvavo komunistično revolucijo. Ker smo bili Slovenci takrat - vojaško gledano - samo nemočen drobiž, so se vladajoče stranke odločile za taktiko čakanja ugodne priložnosti, ko bi se lahko skupaj z zahodnimi zaveznički začeli osvobajati. Človeška življenja so jim bila pomembnejša kot pa nesmiselne žrtve. Komunisti pa so to trezno taktiko začeli razglašati za "narodno izdajo", ker so se ravnali po sovjetskem učbeniku socialistične revolucije. Pod krinko "narodnoosvobodilnega boja" so uspeli komunisti premarniti premogonega Slovenca.

Slovenija pa je izkušen s komunizmom drugod po Evropi (Španija, Sovjetska zveza) že vedela, kaj le-ta prinaša v našo deželo.

Jesen leta 1941 so začeli Slovenci na svoji koži čutiti bistvo komunizma: morija in uničevanje za oblast. Kje v Evropi si je upala katerakoli stranka prilastiti monopol nad odporom proti okupatorju, kot je to naredila v Sloveniji KP! Ne le, da je grozila, da bo ubila vsakega, ki se bo organiziral izven OF, ampak je te grožnje takoj začela tudi izvajati. Pod streli vosovcev, tajnih komunističnih likvidatorjev, so začeli padati pomembni in številni ljudje. Cele družine! Komunisti so izkoristili "mehkobo italijanskega okupatorja" in zagorele so v krvavi komunistični revoluciji Dolenjska, Notranjska in Ljubljana.

Slovenija je takrat ostromela, saj kot civilizirana dežela v začetku ni mogla odgovoriti z nasiljem v svoji ohromljenosti. Nasilje proti lastnim ljudem ji je bilo tuje. Komunistično nasilje je katoliško Slovenijo pognalo v samoobrambo šele po enoletnem brezobzirnem uničevanju ljudi. Nastale so vaške straže in kasneje domobranci. Komunistična revolucija je kriva, da so nam celo okupatorji postali na nek način naravní zaveznički. Šlo je za življenje ali smrt, manjše zlo si moral izkoristiti proti večjemu zlu.

Danes vemo, da je Slovenija prekrita z množičnimi grobovi: od Krasa do Prekmurja, od Gorenjske do Dolenjske. En sam velik križ.

Mnogi, ki ste tu v Kanadi, ste okusili križev pot begunstva, trpeče hrepnenje ob izgubi domovine, bolečine ob krivicah, ki so jih komunisti celih petinštirideset let grmagili na vas v begunstvu in na mnoge, ki so ostali doma.

Zadnja leta se je v Sloveniji precej govorilo o spravi. To je bilo obdobje, ko je bilo to vprašanje za Slovenijo zelo aktualno, saj smo Slovenci prav z njim šli proti

brezsrčnemu in neciviliziranemu komunizmu. Lansko leto smo dosegli Kočevski Rog in smo s tem po dolgih petinštiridesetih letih povzdignili domobrance v javno zavest. Toda prav nekateri, ki so se zelo zavzemali za narodno spravo, so takoj po Kočevskem Rogu vrgli v javnost parolo, če, mrtve smo pokopali, spravo smo dosegli, sedaj pa dajmo s to polpreteklostjo mir. Se več, nekateri, ki so bili do volitev v protikomunistični opoziciji, so začeli govoriti: komunizem smo na volitvah porazili, zato sedaj s protikomunizmom nehajmo, saj je sedaj vsak protikomunizem kontraproduktiven. Vsakdanje življenje na žalost kaže, da je komunistične miselnosti še vedno zelo dosti, na nekaterih področjih se ni storilo čisto nič (zgodovinopisje, arhivi, publicistika itd., itd.). Mlada slovenska demokracija le s težavo premaguje težave, ki so nam jih zapustili komunisti.

Tako, kot po vseh državah po svetu, kjer je komunizem vladal, se je le-ta sesul tudi v naši domovini Sloveniji. Nasilje nad naravo in nad božjo prisotnostjo ni moglo trajati večno. Danes je Slovenija svobodna, čeprav sta jo več desetletij dušili dve stvari: komunizem in balkanska Jugoslavija. Medtem, ko smo se komunizmu že dokončno odresili in je v naši deželi sedaj demokracija, se jugoslovanske ječe narodov in vreče brez dna rešujemo prav sedaj. Svet je, kot že mnogokrat doslej, precej neobčutljiv do naših problemov in hrepnenj. Mnogi demokrati po svetu se že nekaj časa obračajo na svoje vlade z vprašanjem: koliko krvi bo treba še prelititi, da bodo pomagale Sloveniji in Hrvaški, najprej s političnim priznanjem neodvisnosti, nato pa z ekonomsko pomočjo.

S svojo odločnostjo smo Slovenci jasno pokazali, da je tudi mednarodno priznanje Slovenije le še vprašanje časa. Vsem smo dali vedeti, da odstopiti ne mislimo. Na to dovolj očitno kažejo žrtve in rezultati zadnjega odpora proti okupatorski komunistični armadi, odpora, ki smo ga Slovenci začeli že pred skoraj petdesetimi leti. Tako takrat kot sedaj se je svobodoljubna Slovenija uprla proti okupatorskemu nasilnemu komunizmu. Ostanki tega komunizma v obliki jugoslovanske armade se prav sedaj pospešeno umikajo iz Slovenije, saj smo jim dali povsem jasno vedeti, da bi bilo tu življenje za njih v bodoče nezno.

Žrtve, ki so padle za slovensko svobodo letos, so padle za iste cilje, kot so padli protikomunistični borci med in po vojni: za slovensko svobodo brez komunističnega totalitarizma!

Vesel sem, da tudi Slovenci tu v Kanadi zelo odgovorno pomagate nam v domovini tako na političnem kot na ekonomskem področju.

Obiskujte to našo preleplo slovensko deželo, saj ji sedaj vlada generacija, ki nadaljuje prizadevanje domobrancev.

Govor g. Ivo Žajdela v Midlandu 8. sept. 1991, pri Križu, spomeniku vsem slovenskim medvojnim in povojnim komunističnim žrtvam.

Dragi romarji, spoštovani slovenski rojaki!

Slovenci, ki živite tu v Kanadi, ste si izbrali Midland za romarsko pot. Mučenci, pa naj so kanadski ali slovenski, so povsod enaki. So povsod žrtve, ki nas opozarjajo, kako ne smemo in kako moramo živeti.

Slovenci smo bili skozi stoletja vse preveč prebičan narod, tudi v zadnjem stoletju. Poleg fašizma in nacizma je nad nas prišla še kuga komunizma. Ta je bila še najhujša, saj smo fašizem in nacizem že zdavnaj preboleli, komunizem pa je takó dolgo pustošil po tej prelepi slovenski zemlji, da bomo posledice čutili še celo

ŽAJDELINO PREDAVANJE**Najnovejšem razvoju v Sloveniji**

Torontski Tabor je tega nadarjenega in delavnega novinarja in publicista povabil na obisk v Kanado. Naš gost je govoril ob križu v Midlandu dne 8. Sep. t.l. Sledilo je predavanje, okrogle miza v New Toronto, dne 17. IX. t.l. Noben domovinski gost, ni imel ob taki priliki toliko poslušalcev. Niso bili razočarani.

Predavatelj je objektivno, tako kot pač on gleda in sodi iz svojega zornega kota, nepolitika, podal sliko slovenskega političnega življenja. Slišali so podrobnosti razmerja strank, o naših politikih in o konfrontaciji JNA z Slovenijo.

V še bolj zanimivi debati je prišel najprej na vrsto novi dnevnik Slovenec. Žajdelove pripombe so šle na račun uredniške linije, ki je iskala neko sredjo pot med levim in desnim demokratskim blokom. Uredništvo je odklanjalo tematiko revolucionarne dober, disidentov prve ure, 1941/45, ker se je bilo nujno zavzeti stališče, ki bi po njihovi sodbi odbila del publike. Najnovejši razvoj, menjave urednikov, kaže na upravičenost gornjih pripomb. V Sloveniji ni pomembne politične sredine. Ostatki v sredi, to je Slovenec poskušal, pomeni ne pridobiti levice, ta nima zaupanja in ima svojih medijev dovolj, ne pridobiti svojih lastnih ljudi, to zadnje pa je skoraj postalo usodno. Upajmo, da bo nova uredniška smer dvignila naklado in nam rešila Slovenca, kar je želja mnogih, vključno Gd. Žajdele.

Ivo Žajdela govoril

Druga tema debate je bil člen 41, novega drž. zakona. Ta milostno dopušča politični emigraciji, domobranec da zaprosijo za odvzeto državljanstvo. V tako ponizanju, prositi za nekaj, kar je bilo po krivici odvzeto, ukradeno, pa seveda emigracija ne bo šla. Neki Dran, v AD 17.X., ki zgleda člena 41 ni prebral, trdi, "da ima vsakdo pravico do slovenskega državljanstva, če tako želi". Ako imaš do državljanstva pravico zakaj potem prošnja!.

Istega Drana-a tudi moti Žajdelino raziskovanje in iskanje resnice o pretekli slovenski zgodovini, za katero mu slovenski narod ne bo nikdar dovolj hvaležen. Dran to odklanja z "nepotrebnim ubadanjem s preteklostjo". Težko bo ustreči Dranu, narod, ki se ne dokopije do objektivne zgodovine svoje preteklosti, in

Govornik Ivo Žajdela s prijatelji pred spominskim križem v Midlandu

te Slovenci že nimajo, je reyen narod in njegova bodočnost bo še bolj revna. Poznavanje zgodovine je za Slovenijo še toliko bolj važno, ker to daje neko jamstvo, da se grozote pretekle diktature ne bodo več ponovile. Po sredji je tudi neka sveta dolinost do naših mučenikov civilistov, domobranov. Njihova borba in njihova trtev mora biti podana v podrobnosti in v pravi luči.

P.U.

Po končani proslavi pri Križu, spomeniku padlim slovenski žrtvam, so se številni romari udeležili molitve križevega poto, popoldne ob 1:15 pa sv. maše, ki jo je daroval letosni srebrnomašnik g. France Turk.

IZ TUJEGA TISKA

Slovenian Prime Minister Lojze Peterle called on the United States to recognize his newly independent state.

Slovenian Speaks to 300 in Reiss By Anne Dias
HOYA Staff writer

Slovenian Prime Minister Lojze Peterle yesterday issued a strong plea for the international community to recognize the independence of Slovenia, the republic that broke away from Yugoslavia last June.

"We are not asking... but expecting recognition from the United States after the situation [in Yugoslavia] has calmed down," Peterle said to an audience of over 300 people who packed an auditorium in Reiss.

Slovenia, whose citizens voted for independence in December 1990, is a "de facto" independent nation and should be recognized as such by the international community, Peterle said.

He pointed to the withdrawal of the Yugoslav federal army from Slovenian territory, the implementation of democratic laws guaranteeing civil liberties and minority rights and the independent foreign policy of Slovenia to demonstrate that his government, not the federal authorities, is holding the reigns of power.

The prime minister, who met yesterday afternoon with Deputy Secretary of State Lawrence Eagleburger, expressed skepticism that the U.S. would be among the first nations to recognize Slovenia.

However, he said he remained confident Slovenia would "get recognition within a few weeks, definitely this year" from other countries, possibly under the

Ponatis po:

initiative of Germany.

Germany has vowed to issue unilateral recognition of Slovenia and Croatia if this weekend's peace conference, to be arbitrated by the European Community in The Hague, fails to break the political deadlock.

"The U.S. does not recognize the political independence of Slovenia and hopes the Yugoslav conflict will be resolved in a peaceful way," said Greg Garland, a State Department officer in the bureau of European and Canadian affairs.

Pointing to the nationalization of Slovenian property in Serbia and the latest wave of Serbian attacks on Croatia, Peterle said he could not see any way to find a peaceful solution.

"We are not ready to be hostage of that conflict," he said in a private interview that followed his lecture. He repeated Slovenia's resolve to leave the federal union rather than to seek to reshape it into a loose economic confederation.

Efraim Berkovich (CAS '94), who was born in Russia, said the premier was "very sincere... His public relations don't seem as polished as that of Western politicians... but it's obvious that he's putting all of his energies into furthering the cause of his people."

Other students said they were surprised by the spontaneity of the prime minister, who chatted with a group of students without telling them who he was before addressing the audience.

A LIFE IN THE DAY OF DR. VINKO DOLENC

On June 25, 1991, the republic of Slovenia declared its independence from Yugoslavia. This was followed by an unsuccessful invasion of Slovenia by the federal Yugoslavian army.

Dr. Vinko Dolenc is head of the neurosurgery department of the University Medical Centre in Ljubljana, the Slovenian capital. Dr. Dolenc is a surgeon of international renown with many friends in Canada. In 1990 alone, he performed over 85 operations in nine different cities in seven countries.

He is also clinical professor at the University of Virginia's department of neurosurgery. In a special *Life in the Day* feature Dr. Dolenc spoke by phone to Medical Post freelancer, Richard Sutherland.

WOULD LIKE to say a few words in preface to discussing my working life here in Slovenia during the war.

For decades, as a Yugoslavian republic, Slovenia endeavored to democratize the communist system. In the face of persistent aggression by the Serbian-dominated federal government, Slovenia held a plebiscite on Dec. 23, 1990. Over 90% of our population voted for democracy within the framework of a Slovene state. The collapse of communism and the rise of Serbian nationalism left us no other choice. That was the background to our June 25 declaration of independence.

For the moment, the shadows of war are receding as the European Community peacekeeping force supervises the return of the Yugoslavian army and

the disengagement of Slovenian forces. But whatever happens now, the die was cast when we declared our independence. There can be no going back. We are a people on the road to nationhood.

Often I remember what Ernest Hemingway says somewhere, writing about Northern Italy. He describes meeting "some people" he could not put a name to who had a completely different language. That was us, the Slovenians. Now we have a name, and the world knows it.

The next step is to guarantee the independence of our country—Slovenia. My dream for my country is to see it peaceful, democratic and neutral, like Switzerland, free from the nightmare of Balkan power struggles. But to get to that stage we may have to become like Israel, a country whose heroic struggle to exist inspires many of us here.

These days my working life has a semblance of normality, like that of my fellow Slovenes. But the future is uncertain.

My working life involves a great deal of travel, so of course I was airborne when the crisis broke.

On June 26, I was on a JAT (Yugoslavia Airlines) jet from Zurich, bound for Ljubljana on the last leg of a trip that had taken in the United States, Japan, Thailand and Switzerland.

We were told that for technical reasons we would have to land at Zagreb, the capital of Croatia. So I hired a car and drove to Ljubljana. It was only when I reached my apartment that my wife, Petja, told me the real reason the flight was diverted. The Slovenian army had barricaded the runways to prevent Yugoslavian military transport landing there.

Next day, when I left for work, I found antitank barricades had been erected in the streets, manned by nervous-looking soldiers from our Slovenian army.

I don't think our army would strike fear into the hearts of the great powers. We have 300 professional soldiers, 30,000 part-timers and a reserve pool of 78,000. They have light weapons, rocket-launched grenades and a few antitank weapons. In every sense of the word, it is a citizen army.

Against our forces, the Yugoslavian federal government—or perhaps I should say the Serbian government since Yugoslavia is ceasing to exist—had 44,000 soldiers permanently garrisoned in Slovenia.

The war began on June 27 when the federal air force bombed Ljubljana airport and the airport at Maribor on our Austrian frontier. In Ljubljana three people were shot by Serbian terrorists and the federal army shot two Austrian freelance photoreporters at the airport.

But these were just the preliminaries. Things were to get much nastier. About midday July 1, we heard the warning sirens. We were in for the first air raid launched on a European city since the end of the Second World War.

The cafes in Ljubljana were filled with the usual lunchtime crowds. There was no real panic. People had been expecting something like this so they got up and quietly went to the air raid shelters which had been prepared.

The target of the air force jets was the radio tower and television transmitter on top of Ljubljana Castle. It is one of the peculiarities of the city that we have a mountain in the middle of it—like Montreal. The mountain is mainly a park, but the fortress has some military significance; surely not enough to risk dropping bombs in the middle of a city of 350,000.

I was in the neurosurgery wards on the fifth floor of our hospital and it was obvious I would have to stay as some patients were on respirators and too sick to be removed to the cellars.

To my surprise, and relief, there was very little chaos. I said, "Look, I need volunteers to stay with me, a doctor and two nursing sisters. I can't order anyone to stay."

Well, it was unanimous. They all wanted to stay. Once I had selected my volunteers we had to shove the rest of the staff out.

We had three days of air raids. The walls shook with the shock of high explosives going off 200 yards away.

The fortress and the airport took a number of hits and our ground forces were strafed by fighter jets. At least in Ljubljana, the damage was slight. A

dalje na str. 7

THE HOYA

Georgetown's
Newspaper of Record
Since 1920

The Three-Day Forecast
Friday — Partly Cloudy, High 70°
Saturday — Mostly Sunny, High 74°
Sunday — Partly Cloudy, High 70°

September 4, 1991

V zadnji številki S.D. je stavec po nesreči izpustil zahvalo in pohvalo g. Pilihu, ki je tako po klicno nudil "hamburgerje" udežencem Slovenskega dneva. To napako to pot popravljamo z obžalovanjem Ur. S.D.

nadaljevanje s str. 2

Ko nam prilike dovoljujejo ali narekujejo razmišljanje o zaslugah in - seveda so bili - nedostatkih "SLOVENSKE DRŽAVE", ko si čestitamo k miselni premočrtnosti v preteklosti, naj bo to razmišljanje istočasno tudi namig o njenem pomenu danes, ko je namen "SLOVENSKE DRŽAVE", kot ga pove naslov, dosežen, in ko je slovenski narod storil vse svoje moči, da zaživi v svobodni in neodvisni slovenski državi, ne da bi pozabil sestre in brate izven nje.

c.m.

A LIFE IN THE DAY OF DR. VINKO DOLENC

nadaljevanje s str. 6

lot of windows were broken in the city, but our priceless Franciscan Church, which is a treasure of Italian baroque architecture and has a high altar of gold, was spared.

Then there came a wonderful surprise. The federal army gave up. As the world knows now, the Serbs never did get their attacks properly co-ordinated. But we never expected them to quit so easily. We began finding out the real facts when we began treating casualties.

We had 72 patients in our hospital and about 49 of them were prisoners from the federal army. On the neurosurgery ward we treated 12 patients—eight federal soldiers hit by high-velocity rifle bullets and four Slovenes who had been injured by cluster bombs. The infection rate from cluster bomb head wounds is very high. So far all four have survived, but the prognosis is not good.

The federal army soldiers we saw were pitiful young men of 18 or 19 who were doing their compulsory military service—little more than children.

My dream for my country is to see it ... free from the nightmare of power struggles

Some of them had only been in the army three weeks. They were told that they had to go to Slovenia to save us from the Italians who had invaded. It was exactly the same kind of lie Russian soldiers were told when they invaded Czechoslovakia. The West Germans were supposed to have invaded.

The Serbs were so stupid or so arrogant that they sent in tanks without proper infantry support. They had forgotten you can conquer an army but not a nation. Local resistance beat the tanks. Our Slovenian forces knew every road, every tree, every field and bush. So we went over to hit-and-run tactics like those we used against the Germans in the Second World War. Barricades were thrown up; the tanks were trapped and our forces went 'round them.

In a few days we had more than 3,000 prisoners, all of whom we returned.

As I said, life is back to something resembling normality, but the future is still extremely cloudy. I wish all my friends and colleagues and the medical community in Canada to know just what is happening as Yugoslavia crumbles.

People sometimes ask me what is the biggest threat, Yugoslavian communism or Serbian nationalism. I have to say we are struggling against both.

Slobodan Milošević, chief of the new hardline Serbian government in Belgrade, dreams of creating a new Balkan empire that will see all the other minorities fall in line with the triumphant vision of pan-Serbianism. To do that, he has already eliminated all semblances of autonomy in the provinces of Kosovo and Vojvodina. Who will be next?

To the Slovenes, this is a new barba-

Dr. Vinko Dolenc

rism as feudal and reactionary as anything the Communists could come up with.

Indeed they are using the methods of old-style communism taught them by Stalin. They get other people to do the dirty work. For example, the Slovenian crisis began when units of our police were ordered to Kosovo to suppress the ethnic Albanians there. There are over two million Albanians with virtually no rights at all. They used to have an assembly when Tito ruled, but the Serbs have now suppressed it.

But you can't solve these serious problems by force. So Slovenia pulled out our policemen who were being forced to go there. Then our president, Milan Kucan, said Slovenia was not prepared to contribute men or money to a federal army which was being used against its own people.

All of this confirms what we Slovenes know in our bones. We are part of modern Europe. Under the old Austrian Hungarian Empire we were part of a cosmopolitan European culture and, mentally at least, we never left. We have never assented to the archaic visions and ferocious bloodletting of Serbian nationalism.

From Europe and Canada we don't ask for money or military aid. All we want is recognition. We can pay our own way. Although the population of Slovenia is only two million, we produce 25% of the national product and earn 30% of Yugoslavia's hard currency. But we don't see that money. It goes straight to Belgrade.

Our medical facilities are proof we have never left the scientific mainstream. Here in Ljubljana, more than anywhere else in Yugoslavia, we have kept in touch with medical developments in France, Austria, Italy and America. Our tradition of neurology goes back to the 18th century.

I helped develop a number of neurological procedures including the surgical approach for cavernous sinus pathology. I like to think I am keeping the Slovenian neurosurgery tradition alive. So too are the Slovenian doctors

who have studied at the Neurological Institute in Montreal. We have sent several epilepsy patients there for treatment along with young doctors who get a crash course in the medical and surgical management of epilepsy.

We have enough people trained in neurology that we have the making of a neurological institute at our hospital. All we need is an MRI scan. I doubt if we are going to get one as long as Belgrade is siphoning off Slovene money.

The medical system here is supposedly socialist—that is, we have universal health-care insurance and doctors earn between \$600 and \$800 (U.S.) per month. The trouble is the money collected through the insurance scheme doesn't come back to the hospitals.

So much time is spent haggling with the central authorities that by September we have spent the money for the current year. And then we are working without any money at all! For supplies and funding we have to beg from the drug companies. Maybe you in Canada have begun taking a few steps down that road. Turn back I beg you before it is too late!

I live in an apartment with my wife, Petja, and my children, Lea, 22, who is studying medicine, and David, 20, who is studying physics. My wife works as a chemist in LEK, a Slovenian, state-owned pharmaceutical company. Most days I work at the hospital from seven in the morning until around midnight.

Here in Slovenia weekends are the big time for family fun. We are a couple of hours away from skiing in the Alps to the north or from swimming in

Novi Predlog Za Minimalne Plače

Sledеči so novi splošni predlogi za minimalne plače (izključeni so delavci ob žetvi) ki pridejo v poštev 1. novembra, 1991:

SPLOŠNI DELAVCI (vključeni so služabniki)

Splošni delavci (Na Uro)	\$ 6.00
Študentje pod 18 let (Na Uro)	\$ 5.55
Natakarji (Na Uro)	\$ 5.50
Lovski/Ribolovski vodniki (Na dan, 5 ur +)	\$60.00
Lovski/Ribolovski vodniki (manj kot 5 ur)	\$30.00

Sledеči predlogi za minimalne plače za sadne, zelenjavne in tobačne delavce ob žetvi, pridejo v poštev 1. januarja, 1992:

Odrasli	\$ 6.00
Študentje pod 18 let	\$ 5.55

Maksimum vrednost za sobo in hrano ki pride v poštev med računanje minimalno plačo je, (Za splošne delavce pride v poštev 1. novembra, 1991. Za delavce ob žetvi pride v poštev 1. januarja, 1992):

Soba	- privatna (tedensko)	\$27.80
	- ne-privatna (tedensko)	\$13.90
Hrana	- (1 obrok)	\$ 2.20
	- (tedensko)	\$46.20
Soba in Hrana (tedensko)		
	- z privatno sobo	\$74.00
	- z ne-privatno sobo	\$60.10
Prebivalstvo (tedensko)		
Samo za delavce ob žetvi		
	- vse vključeno	\$87.00
	- brez vključka	\$64.20

Ministry
of
Labour
Ontario

ZLATA MEDALJA-SLOVENCU!

Elvis Stojko, sin slovenskega Prekmurja, je na letošnjem mednarodnem tekmovanju "Skate Canada" s svojim odločnim, atletsko in umetniško izvršenim in brezhibnem umetnem drsanju dosegel mesto prvaka-zlato medaljo. Mladi umetnik je danes najboljši skakalec umetnega drsanja na svetu. V tekmovanju prostega drsanja je brez napake izvršil 8 triobravnih skokov in resnično mi prisostji izjava olimpijskega poročevalca, da je STOJKO danes najbolj eksplozivnega zemeljske oblike. 18 letnemu drsalcu ponosni Slovenci čestitamo! Moč, volja in vztrajnost pa naj našemu "letečemu" Elvisu prinesejo še vseh nadaljnih uspehov v tem estetskem in zahtevnem športu!

Dragi!

Naslednji članek je bil v listu OUR SUNDAY VISITOR - 19. maja letos. Morda se Ti zdi dober za objavo.

Jugoslavia

Thirty percent of the population of Yugoslavia are Serbs. But 75 percent of Yugoslav diplomats around the world are Serbs, and 70 percent of army officials are Serbs. Very few non-Serbs could enroll into the diplomatic school or the military academy.

In the Republic of Croatia, where Serbs make up 11 percent of the population, 60 percent of the police force are Serbs. In the coastal city of Rijeka, Croatia, 27 of the 37 superintendents of schools are Serbs.

Who can blame the Serbs for defending the present Yugoslavia?

Father Stanislaus Golik
Omaha, Nebraska.

SLOVENIA / While the federal army hammers at Croatia, neighbouring Slovenia is moving quietly toward independence. Canada, says the author, should recognize it — and apply pressure for peace

BY ERVIN B. PODGORSAK
Montreal

In the past three months, the focus of the tragedy in Yugoslavia has shifted from Slovenia, which at the end of June was under assault by the Yugoslav federal army, to Croatia, which has suffered enormous human suffering and material damage at the hands of the same force.

When Croatia and Slovenia declared their independence on June 25, the world was at best indifferent, assuming the situations in the two republics were similar and would therefore be resolved at the same time and in the same way.

After the army moved in, both republics agreed to a three-month moratorium on independence that had been brokered by the European Community. Since then the difference between the two has become readily apparent.

The Slovenians complied fully with the moratorium and negotiated, without further bloodshed, an orderly retreat of the federal army from Slovenian soil. The moratorium expired on Oct. 8 with the Slovenians' commitment to independence and democracy intact and their resolve to leave Yugoslavia even stronger.

But the moratorium was not of much use to Croatians. Despite 10 failed ceasefires,

the fighting has increased. It is obvious that the approach of the EC commission headed by Britain's Lord Carrington — based on the traditional English sense of fair play — will not bring lasting peace to the Balkans.

Not that the parties involved are dishonest; rather, history has burdened them with too much to forgive and forget, forcing them to adopt a code of honour and ethics difficult for outsiders to understand.

However, the problem also lies in the inconsistency of foreign powers toward the Yugoslav conflict. The EC is divided, Lord Carrington is trying to apply experience he gained in arranging deals between nations emerging from the old British Empire, and the UN still treats Yugoslavia's civil war as an internal problem.

Meanwhile, the United States and Canada insist on peaceful negotiations, turning a blind eye to the fact that Yugoslavia's federal government no longer has the moral or political authority to negotiate anything, and its army is running wild in Croatia.

Undoubtedly, Serbia is the aggressor in the conflict, but it has two excuses. First, it supports the 600,000 indigenous Serbians in Croatia who fear, with some justification,

their fate in an independent Croatia. Second, it is reacting to a blockade that cuts off power, water and food to the federal army barracks in the Croatian hinterland.

These excuses, of course, serve the hidden and, from a Serbian viewpoint, reasonable agenda of creating a "Greater Serbia" — a union of the Serbian population in the Balkans that would take in sizeable chunks of Croatia and Bosnia in addition to modern Serbia (which also has two million restless Albanians in Kosovo province).

A LASTING solution to the Croatian tragedy will be achieved only when the major outside powers act in unison. They should impress clearly and unequivocally upon both sides that no changes to Yugoslavia's borders will be recognized if achieved by force; that further military action in Croatia by the army or Serbian militias will cause an immediate economic blockade of Serbia; and that the human rights of the Serbian minority in Croatia are to be guaranteed until the question of Croatian statehood is settled satisfactorily.

Economic sanctions against Serbia, at least as far as oil is concerned, would be easy to enforce, and would have an immediate and sobering effect. This threat, coupled with guaranteed rights for Croatia's Serbian minority, would go a long way toward stopping the senseless bloodshed, and convince Serbia and Croatia to resolve their differences.

As for the Slovenians, they have continued unceremoniously, and essentially unnoticed, toward full independence. The world, despite having recognized the Baltic states, insists on linking Slovenian aspirations to those of Croatia. This leaves Slovenians held hostage by a conflict that may take years to resolve. For the Croatian situation is much more complex than Slovenia's, mainly because of the Serbian minority and the extreme hatred between Serbians and Croatians.

As a federal state, Yugoslavia is defunct, and Slovenia cannot function politically or economically without international recognition. With the moratorium over, Slovenia clearly fulfills all requirements for independence: its borders are not disputed, more than 90 per cent of the population supports independence; all the required political, ed-

ucational and scientific institutions are in place, and there are no ethnic pockets that might object to independence.

Foreign refusal to recognize Slovenia can no longer be justified. Each lost day causes more damage to the already weak Slovenian economy, more unemployment, more unrest among underpaid health-care and education workers, and a greater impoverishment of the people.

Rather than inciting new violence, as some countries (notably Canada and the United States) fear, immediate recognition would introduce some badly needed stability in the Balkans. Moreover, it would allow two million people to start organizing their lives and building a country based on democratic principles.

Slovenians aspire to join the European Community someday but they are also prepared to assume their share of Yugoslavia's foreign debts and to discuss economic ties with any new political structures that emerge from Yugoslavia. With the EC split on the question, it is important that the United States and Canada take the first step.

Ervin Podgorsak, a Slovenian Canadian, is a professor and director of Medical Physics at McGill University.

WEDNESDAY, SEPTEMBER 25, 1991

The Washington Times

PATRICK BUCHANAN

A new indifferent order? U.S. taking a back seat

If the Black Berets of Boris Pugo and tanks of the Red Army were rampaging through Lithuania, Americans would know what to do: suspend aid to Moscow, denounce the crime at the United Nations, impose sanctions, provide moral support for the embattled Lithuanians.

Why, then, are we paralyzed and silent at the ongoing rape of the republic of Croatia by the second-largest Red Army in Europe and the Black Berets of Serbian Stalinist Slobodan Milosevic?

For three months — since Slovenia broke free of Belgrade — a bloody war of aggression has been waged against Croatia. First, by Serbian irregulars; now, by the Yugoslav army, with its blockades of Croatian ports and its airstrikes on Croatian towns. Initially, Serb nationalists said they only wanted to liberate Serb-populated areas; but, now, attacks are taking place all over Croatia in a Balkan re-enactment of that wailing attack in Central Park.

Last June, leaders of the European Community, jealous of Mr. Bush's global standing, declared, "This is the hour of Europe!" Since then, they have fumbled the ball repeatedly, showing themselves incompetent to bring peace.

The reasons are familiar. Europeans are hopelessly divided because they are a diverse, contentious and amoral lot who, facing a crisis, immediately consult their own narrowest interests. They ask only one question: How will this affect me? For all the talk of a dynamic new "United States of Europe," they are the same old quarrelsome, disputatious and jealous crowd they always were.

What can America do? Inform Belgrade that if it does not halt its attacks on Croatia, we are calling in our loans, and putting them in default.

What can America do?

Inform Belgrade that if it does not halt its attacks on Croatia, we are calling in our loans, and putting them in default. Second, state our view that not only is European communism dead but the old Yugoslavia

thus, Berlin supports Slovenia and Croatia, both part of the old Hapsburg Empire, while Paris fears the detached republics will join an emergent German economic bloc. The British and Spanish fear that if they support Croatian independence, they may encourage their own independence-minded Welsh, Scots, Catalans and Basques.

So, the slaughter of the Croatians goes on.

But where are the Americans who do enjoy a reputation for standing up for principle? Nowhere to be found — having taken a back seat to the squabbling Europeans who will not take the wheel.

Should Mr. Bush send the U.S. 7th Army in nearby Bavaria crashing into Croatia? Of course not. But cannot the White House see that Mr. Bush's endless emphasis on order and stability is being translated in Belgrade as U.S. indifference at best and indulgence at worst of a war of repression against a democratic republic seeking to shake free of the clammy hand of communist control?

Why is America not more supportive of Slovenia and Croatia? No vital U.S. interest is at risk should the artificial creation of Yugoslavia come apart. Indeed, there is little we could do to hold it together, if we wished. As the breakaway republics are modeling their new nations on U.S. ideals, why not take their side?

True, there are billions in outstanding loans to Belgrade made in the past decade by American diplomats — some of whom are still steering U.S. policy in the Balkans. But, as some of us warned at the time, that money was gone the day we sent it.

is now history, and not only Croats and Slovenes but Serbs should choose their own future. Then, recognize Slovenia and warn Belgrade if its army does not withdraw we will recognize Croatia — and put Mr. Milosevic in the same political bas-

ket as Saddam Hussein.

What Mr. Milosevic and his crowd are about is creation of a Greater Serbia by using a superior military machine to seize as much territory and as many people as possible. (While Belgrade claims only to want to keep the Serbs together, it used force to hold Kosovo as well, which is 90 percent Albanian.)

Theirs is a formula for permanent war in the Balkans. We are living in an age, Margaret Thatcher reminds us, where the notion of one people ruling another against its will is no longer tolerable.

In the crumbling Soviet Union, Great Russian chauvinists are watching Yugoslavia. If Europe and the United States will permit Serbia to bring dissident peoples under its control by force, they may believe there will be no objection if, in the name of keeping all Russians under one roof, Moscow's armies march into Kazakhstan or Ukraine. Serbia's war in the Balkans could be the dress rehearsal for Russia's war to hold those swatches of the old empire where Russians live.

In Yugoslavia, there are deep wounds that have never healed. During World War II, Croatia sided with the Germans; the royalist Draja Mihailovich and his Chetniks with the West; Marshal Josip Broz Tito with Stalin. On all sides, horrific atrocities were committed; no one can undo that terrible history or erase those awful memories.

But such a past makes it imperative that the future be built on ideas upon which Serbs, Croats and Slovenes can agree: freedom, liberty, self-determination, majority rule with full guarantee of minority rights, a commitment to the peaceful settlement of disputes, freedom of travel for all citizens, and a right of return.

Not a perfect formula, but it is about the best we have to offer to bring about the greatest measure of justice, tolerance and peace to regions that have known too much injustice, hatred and war. It is the American idea. If there's a better solution let's hear it!

IZSTOPI

IN poroča 21. oktobra

TURISTIČNA ZVEZA SLOVENIJE - Predsedstvo Turistične zveze Slovenije (Tzs) je sprejelo sklep o izstopu iz Turistične zveze Jugoslavije. V zvezi s tem so pri slovenski turistični zvezi za STA povedali, da Tzs še naprej sodeluje s turističnimi zvezami Hrvaške, Bosne in Hercegovine, Makedonije, če bo obstajalo zanimanje, pa bo sodelovanje mogoče tudi z drugimi republikami bivše jugoslovanske skupnosti. Do izstopa iz TZJ je moralno priti, saj ta organizacija razpadajo. Razpušča se tudi vsa predstavninstva, ki jih je TZJ imela po svetu, saj ni več normalnih možnosti za njihovo delovanje. Hkrati s tem tudi jugoslovanske turistične podobe ni več, tako da TZS nima več nobenega interesa za sodelovanje v krovni organizaciji.

IZ DOMAČEGA TISKA

SLOVENSKO FILOZOFSKO DRUŠTVO

- Slovensko filozofsko društvo je 7. oktobra izstopilo iz Zveze filozofskih društev Jugoslavije. V svoji izjavi slovenski filozofi sklep utemeljujejo s tem, »da je po 8. oktobru vsaka državnopravna zveza Republike Slovenije z bivšo Jugoslavijo neobstoječa in zato avtomatično preneha naše članstvo v zveznih organizacijah ali medrepubliških zvezah.« V nadaljevanju pišejo, da »naš sklep nima samo tega formalnega, ampak tudi moralni razlog. Jugoslavije se ne da ohraniti ali obnoviti z vojaškim posredovanjem, z načrtnim bombardiranjem civilnih ciljev, posebej stanovanjskih naselij, bolnišnic, šol in kulturnih spomenikov. Ne vidimo razloga za obstoj strokovnega društva na jugoslovanski ravni v času, ko so mnogi filozofi strokovno in moralno odpovedali, sodelovali ali pripravljali duhovno podlago za sedanjvo vojno morijo. Zato še toliko bolj podpiramo tiste naše kolege in tista njihova združenja, ki so vztrajala pri dialogu in dogovoru, pri načelih demokracije in miru. Ne odpovedujemo se strokovnemu sodelovanju in argumentirani razpravi v filozofskem duhu.«

POTNI LISTI

Notranji minister Igor Bavčar je povedal, da lahko s slovenskim potnim listom državljani Slovenije potujejo že v Avstrijo, Nemčijo, Italijo, Pribaltiške republike, Madžarsko, Švico, Češkoslovaško federacijo in Hrvaško. Potne liste bodo po občinah začeli

zamenjevati 21. oktobra, zamenjava bo potekala dve leti, listina pa bo veljala 10 let. Cena slovenskega potnega lista bo nekaj manj kot 1200 tolarjev. Po preteklih dveh let v Sloveniji ne bo več mogoče dobiti ali podaljšati jugoslovanskega potnega lista. Bavčar je še povedal, da je Slovenija že dobila mednarodno priznano kodo SLO, ki jo bomo vpisovali v potne liste. Vse druge dokumente, vključno z registrskimi tablicami, bomo v Sloveniji začeli zamenjevati po 1. januarju. Obstaja tudi predlog, da bi imela Slovenija toliko registrskih območij, kot ima uprav za notranje zadeve. Registrska tablica bo v bodoče spremila lastnika in ne bo vezana na avto.

OLIMPIJSKI KOMITE SLOVENIJE

15. oktobra so v Ljubljani ustanovili Olimpijski komite Slovenije. Slovenski športniki in njihove športne zveze so se odločili, da v neodvisni državi ne morejo več zastopati barv Jugoslavije, torej države, v kateri divja državljanska vojna. Poleg predsednika Predsedstva RS Milana Kučana, predsednika Izvršnega sveta Skupščine RS Lojzeta Peterleta in drugih predstavnikov najvišjih oblasti so bili prisotni tudi najpomembnejši bivši in sedanji slovenski športniki kot Bojan Križaj, Franc Petek, Ivo Daneu in mnogi drugi. Slavnostni govor je imel vodja iniciativnega odbora OKS Miroslav Cerar, ki je skupaj z Leonom Štukljem, nosilcem zlate kolajne z olimpiade leta 1924, postal prvi podpisnik Slovenske olimpijske listine. Slovensko olimpijsko listino, s katero so ustanovili športno organizacijo z imenom Olimpijski komite Slovenije, je prebrala Mateja Svet.

OGLAS

GLEN AGAR DRUGS

236-4426

- * Full prescription service
- * All major drug plans accepted
- * Variety of health and beauty products
- * Free blood pressure check
- * Distributor of one touch Glucometers and Obus Forme Back Rests

"Come in to see us for all your health needs"

Karl Oseli BSc., BSP
Pharmacist Owner

50 Firwood Cres.
Etobicoke

STRANKE

SLOVENSKA DEMOKRATIČNA ZVEZA - SDZ: V Ljubljani se je 12. oktobra začel 3. kongres ene najmočnejših političnih strank v Sloveniji - Slovenske demokratične zveze, katere člani so bili tudi pomembni slovenski ministri Igor Bavčar, slovenski notranji minister, Janez Janša, obrambni minister, Dimitrij Rupel, zunanjji minister, in nekaj pomembnih politikov slovenske pomlad: Spomenka Hribar, Tone Peršak, Rudi Šeligo in drugi.

V stranki je prišlo do spora med dvema strujama. Eno, ki se zavzema za sodobno, meščansko, sredinsko usmerjeno stranko, in drugo, ki išče svoj temelj v narodu. Razpravljalji so o dveh programih, o preoblikovanem starem programu SDZ, ki vztraja tudi pri starem imenu, in o novem programu Identiteti, ki vključuje tudi spremembo imena. Po dvodnevnom razpravljanju in navkljub pozivom Janeza Janše, naj se sprti strani v SDZ pogajata in skleneta kompromis, do tega ni prišlo. in predsednik celovnega predsedstva dr. Rajko Pirnat je dal besedilo Identiteti na glasovanje. Izid glasovanja je bil: 87 jih je glasovalo za novo besedilo, 34 jih je bilo proti, ostali so se vzdržali glasovanja. S tem je SDZ sprejela nov program, dr. Rupel, ki je po glasovanju zapustil dvorano, pa je dejal: »Duh stare SDZ bo živel še naprej, zato v imenu tega duha vabim vse, da se mu pridružijo.« Dr. Rajko Pirnat je po glasovanju kongres za tisti dan končal, z njim pa so nadaljevali naslednji dan.

Druga stran, katere najvidnejši predstavnik je dr. Dimitrij Rupel, je nadaljevala kongres SDZ. Po Ruplovem mnenju izglasovanje Identiteti pomeni, da druga stran nima več pravice uporabljati imena SDZ, saj je to sedaj druga stranka. S somišljeniki, s katerimi je skupaj zapustil dvorano, so se dogovorili, da se bodo o pravnem nasledstvu in o programu SDZ pogovarjali kasneje.

Drugi dan se je končal dvodnevni kongres Slovenske demokratične zveze - SDZ. Kongres se je končal z razcepom na dve stranki. Prva, v kateri je ostala večina članov oz. delegatov kongresa, se je preimenovala v SDZ - NDS (Slovenska demokratična zveza - Narodno demokratska stranka). Vodi jo dr. Rajko Pirnat, pravosodni minister v slovenski vadi. V drugi stranici, ki si lasti pravico do imena SDZ, pa je večina ustanoviteljev in večina uglednih članov te stranke (dr. Dimitrij Rupel - zunanjji minister, Igor Bavčar - notranji minister, dr. France Bučar - predsednik slovenskega parlamenta, in še kopica uglednih poslancev: Rudi Šeligo, Igor Omerza, Tone Peršak, Spomenka Hribar). Do razhajanj med stranema je prišlo zaradi programa stranke. SDZ-NDS je postala »desničarska«, ostanek SDZ pa se je odločil za meščansko sredinsko stranko. S takšno delitvijo se je spremenilo tudi razmerje sil znotraj vladajoče koalicije Demos. Obe stranki sta ostali v Demusu, vendar poznavalci pravijo, da bo SDZ-NDS bliže krščanskim demokratom in liberalcem, ostanek SDZ pa bo bližje zelenim in socialdemokratom.

SLOVENSKA PODJETJA

SPLOŠNA PLOVBA - Splošna plovba, podjetje za pomorski promet iz Portoroža, je kupila deset let staro ladjo za prevoz suhega, predvsem razsutega tovora, njena nosilnost pa je 38 000 ton. Ladja je stala 13 milijonov dolarjev in je ena večjih slovenskih naložb. Skupaj s to ladjo bo imela Splošna plovba 24 ladij s skupno nosilnostjo 628 000 ton in povprečno starostjo 13 let.

Z vsakim letom zlat list več v kroniki častitljive ustanove

Mohorjeva - 140 let

Nešteto Mohorjevih knjig je šlo v svet med Slovence.

Z vsakim letom od ustanovitve leta 1851 naprej je bil natisnjen zlat list več v kroniki Mohorjeve družbe. Letos je natisnjen že 140. zlati list.

Ob svoji 140-letnici vabi Mohorjeva v ponedeljek, 28. oktobra 1991, na proslavo in na opriti vrat. Na ta dan bodo zdanski Slovenci in Mohorjeva izročili ministrskemu predsedniku Lojzetu Peteretu skupno nabirkovo pomoč Slovenia. Predstavljenja bo tudi velika umetniška predstavitev Mohorjeve - Ustanova Valentina Omana. Delo Mohorjeve so skušali že mnogi ovrednotili. Bivši predsednik Mohorjeve, rajni prelat Janez Hornbæk, je o Mohorjevi dejal, da je „skupek dobrih volj“. Univerzitetni profesor dr. Erik Prunč je o Mohorjevi zapisal tehtne besede: „Ustanovitev Mohorjeve je bila najbolj dajnovina oblike kulturne samopomoči Slovencev.“ Ob 140-letnici se je treba ob pogledu nazaj na dediščino Slovenske, Einspielerja in Janežiča zazreti v viziji prihodnosti. Ravnatelj Mohorjeve dr. Anton Koren ugotavlja, da je Mohorjevi zagotovljen uspešen razvoj tedaj, če se bo mogla obnesti kot ustanova, „ki povezuje Slovence prek vseh političnih in geografskih mrež.«

140 let Mohorjeve je tudi 140 let zgodovine slovenskega naroda.

Novi Predlog Za Minimalne Plače

Sledeči so novi splošni predlogi za minimalne plače (izključeni so delavci ob žetvi) ki pridejo v poštev 1. novembra, 1991:

SPLOŠNI DELAVCI (vključeni so služabniki)

Splošni delavci (Na Uro)	\$ 6.00
Študentje pod 18 let (Na Uro)	\$ 5.55
Natakarji (Na Uro)	\$ 5.50
Lovski/Ribolovski vodniki (Na dan, 5 ur +)	\$60.00
Lovski/Ribolovski vodniki (manj kot 5 ur)	\$30.00

Sledeči predlogi za minimalne plače za sadne, zelenjavne in tobačne delavce ob žetvi, pridejo v poštev 1. januarja, 1992:

Odrasli	\$ 6.00
Študentje pod 18 let	\$ 5.55

Maksimum vrednost za sobo in hrano ki pride v poštev med računanje minimalno plačo je, (Za splošne delavce pride v poštev 1. novembra, 1991. Za delavce ob žetvi pride v poštev 1. januarja, 1992):

Soba	- privatna (tedensko)	\$27.80
	- ne-privatna (tedensko)	\$13.90
Hrana	- (1 obrok)	\$ 2.20
	- (tedensko)	\$46.20
Soba in Hrana (tedensko)		
	- z privatno sobo	\$74.00
	- z ne-privatno sobo	\$60.10
Prebivalstvo (tedensko)		
Samo za delavce ob žetvi		
	- vse vključeno	\$87.00
	- brez vključka	\$64.20

Ministry
of
Labour
Ontario

VSEM ROJAKOM V KANADI,

ki so s svojimi mecenškimi darovi pomogli k izidu II. dela
pomembne zgodovinske knjige

STANE KOS

STALINISTIČNA REVOLUCIJA NA SLOVENSKEM

1941 - 1945

II.

se avtor in založnik od srca zahvalita za plemenito pomoč. Skupni znesek zbranih darov je 2,450.00 kanadskih dolarjev. Denar je bil nakazan založniku - avtorju v Evropo. Knjiga je že izšla. Na voljo bo slovenskim rojakom na naslovih, ki jih bomo objavili v Ameriški Domovini in v kanadskem slovenskem tisku.

Za nabirkodo avtorja naročena

Zdenka Sakshega

20 Burnview Cres.

Scarborough, Ontario, M1H 1B5

CANADA

Tik pred izidom je drugi del zgodovine medvojnega slovenskega

upora proti boljševizmu

STANE KOS

STALINISTIČNA REVOLUCIJA NA SLOVENSKEM

1941 - 1945

II.

Knjiga je nepristranski opis druge polovice medvojnega dogajanja v Sloveniji. Že ob izidu prvega dela tega zgodovinskega pregleda je bila knjiga deležna polno pothval. Tudi za drugi del velja, da se knjiga bere kot povest, čeprav gre za zgodovinski pisanje. Stane Kos dokazuje svoje trditve iz knjig, ki so izšle tako v Sloveniji kot zunaj nje.

Drugi del je poseben zaradi slike domobrantskih bojev in njihove uspešnosti s staliniščnim boljševizmom, kot so ga predstavljali komunistični partizani. Za sklep predstavi pisec tragedijo domobrantskega umika na Koroško - v ujetništvo k angleškim zaveznikom. Ti domobrantsko vojsko s prevaro vrnejo Titovim partizanom v mučenje in množično smrt.

Knjigo je kot že prvi del spet natisnila Mohorjeva tiskarna v Celovcu.

Iz prijaznosti so v Toronto prodajo prevzeli:

Luka Jamnik, tel. 416-766-4848

Zdenka Sakshega, tel. 416-431-0626

Cena v Kanadi je \$ 25 kanadskih dolarjev

PONATIS PRVE KNJIGE JE V PRIPRAVI.

POMAGAJMO DOMOVINI

IMENA DAROVALCEV

Nadaljujemo z objavljanjem imen darovalcev v Slovenski Sklad, za pomoč prizadetim pri obrambi slovenske zemlje v poletju 1991. Kot je razvidno iz obračuna, znašajo prispevki nad \$400.000.00. Kampanja se pa se nadaljuje. Te dni se mudita v Celovcu g. Jože Slobodnik in g. Ludvik Stajan (kot namestnik g.v. Zenkoviča, ki

je trenutno v bolnišnici), da bosta kot predstavnika slovenskih darovalcev iz Kanade izročila nadaljno vsoto \$50.000.00 k že izročeni vsoti \$350.000.00 Ob tej priliki bo predsednik vlade g. Lojze Peterle izročil spominske diplome za vse darovalce. AK

Darovalci za Slovenski Sklad
Lista stevilka 3.

Anonymous	500.00
Antolin Ivan & Angela	50.00
Antolin Stefan & Francka	70.00
Bajnik Louis	150.00
Barfo Joe	500.00
Basta Daniel	100.00
Benkic Kolmen	100.00
Banko Leo	40.00
Benkopek Stanley	100.00
Bentovic Zlatko & Marija	20.00
Bozmar John & Ann	200.00
Brater Josephine	40.00
Bratik Milan	250.00
Bratina Dr. Gloria S.	500.00
Bratuz Matilda	20.00
Brekar Jozef & Marija	60.00
Bremicar Marija	50.00
Bremik Ted	50.00
Campi Franc Mr & Mrs	200.00
Cerk Ivan	50.00
Cesar Kristina & Jozef	30.00
Cerk Loesa	100.00
Cernac Jernej	1,000.00
Cernelic Jozef & Jozica	20.00
Cesar Ivan	200.00
Cesnik J.	100.00
Cesnik Francka & John	80.00
Crnko Stefan & Liciana	100.00
Cula Balz & Olga	200.00
Cvet Anton & Angela	500.00
Dejak Janez	50.00
Dejak Ludvik	100.00
Demšar Janko & Tončka	40.00
Demšar Mary Ann	10.00
Dolca Ignac	100.00
Držkovich Mary	100.00
Društvo Simon Gregorčič	3,000.00
Drvaric Frank & Sidonia	100.00
Duje Frank	50.00
Dutka Peter	50.00
Erzar Franc & Josephine	50.00
Erzetic Slavko & Manja	50.00
Fabina Michael & Marija	50.00
Fale Gery	400.00
Farkas Elizabeth	40.00
Farkas Ivan & Elizabeth	100.00
Farkas Marija	40.00
Farkas Ralph	25.00
Feleš Marianne	20.00
Ferfolja Marko & Teresa	100.00
Ferko Karel & Milka	50.00
Ferko Tony & Elizabeta	80.00
Ferletić Milan & Darinka	200.00
Fidell Alojz	100.00
Filcar Jozef	50.00
Filčar Joe	300.00
Gabor Anna	60.00
Gabor Jozef	50.00
Gasper Steve & Monica	20.00
Gazvoda Jozef	15.00
Gazvoda Martin & Frances	50.00
Gergyek Zoltan & Ana	100.00
Gergyek Zoltan & Anna	500.00
Gerč Joseph & Josephine	100.00
Gerč Jozef Elizabeta	100.00
Gimpel Frank & Elizabeth	100.00
Gimpel Jozef & Marjeta	100.00
Givčar Jozef	100.00
Godoc Mr & Mrs	200.00
Gomboc August & Margaret	50.00
Grđadolnik Jozef & Marija	400.00
Gregorin Franc	500.00

Gricnik Darin & Angela	60.00
Groznik Jozef & Jozica	30.00
Grsic Jozef	500.00
Haddad Fedia	20.00
Hajdinjak Terezija	30.00
Henigman Frank	500.00
Hočevar Anton & Marta	60.00
Hočevar Janez	80.00
Holiday Gardens	2,000.00
Horvat Ignac & Marija	100.00
Horvat Janez Pavla	100.00
Horvat Ludvik & Ann	25.00
Horvat Matilda	200.00
Horvat Tony	50.00
Hull Boris	100.00
Hull Cyril	20.00
Hull Karl	200.00
Hull Ludvik & Irma	100.00
Hutchison Mary	100.00
Jaksic Jozef & Matilda	50.00
Jeraj Frank & Milka	100.00
Jeric Jozef Terezija	50.00
Jerina Frank	100.00
Joseph Zorn Automotive Inc.	2,000.00
J.M.Die Limited	1,000.00
Kalpakian Jack	15.00
Kar Franc	45.00
Kerbler Frank & Gabriela	50.00
Kerec Anton & Marija	200.00
Kerse Franc	20.00
Ketlich Tom	60.00
Kirec Ivan & Anna	200.00
Kobe Joe	50.00
Kodarin Egidij & Stanka	80.00
Kolenec Mirko & Majda	60.00
Koncut Ivan & margaret	60.00
Kosir Janez & Čenka	30.00
Kosmerly Louis	25.00
Kozelj Martin	300.00
Krajc Elizabeta	100.00
Kramar Bernadette	500.00
Kranjec Vinko	70.00
Kris Kraker	150.00
Krizaj Frank	150.00
Krusic Andreja	25.00
Krusic Ivan & Milena	100.00
Kržsnik Pavle	100.00
Kus Frank	200.00
Kustec Jozef	100.00
Kuzma Anton & Katrica	100.00
Kvas Inge	50.00
Leban Vida	100.00
Lebar John	100.00
Lenarcic Dorothy	250.00
Lenarcic Frank	200.00
Lesar John & Milena	50.00
Letonja Rev Franc C.M.	120.00
Logar Giuseppe	20.00
Luis Ludvik	50.00
Luthar Marija	20.00
Maggidic Marija	150.00
Maggidic Stefan & Marta	50.00
Majzelj Frank & Marica	100.00
Malevich Martin & Stanka	60.00
Malic John	300.00
Maric Franc & Marija	2,100.00
Markulin Amalija	200.00
Marusic Anton & Amalija	50.00
Mason Oren-Alison	50.00
Matesic Joe	100.00
Matkovic Marija	20.00
McCullough David	50.00
Mendelovits Chris	5.00
Mes Kolman & Kristina	100.00
Mesec John & Vera	100.00
Mihelic Miro	200.00

Miklavcic Tomislav & Marija	40.00
Mikolic Jozef	200.00
Mikolic Tone	100.00
Milosavljević Bojan & Bernardette	30.00
Modern Home Electric	250.00
Mozetic Alfonz Ljudmila	70.00
Nagoda Rudy	50.00
Nagode Rudolf & Antonija	50.00
Nedelko Martin & Regina	50.00
Novak Frank & Lojska	120.00
Novak Frank & Romana	100.00
Novak Pavel & Josephine	100.00
Novak Stan & Antonija	25.00
Obal Ivan & Veronika	100.00
Onclic Milan	100.00
Oresar Jozef & Anica	500.00
Ovsec Rafael	100.00
Ozimek Industries Inc.	1,000.00
Pajk Jozef	100.00
Pajk Vida	50.00
Papa Ivan & Ivanka	200.00
Paradis Roman & Ivanka	1,000.00
Pavlakovic Joseph	100.00
Pavlic John	500.00
Pavlicic Maks & Josephine	30.00
Payer Darla	25.00
Pecaric Martin	100.00
Pecaric Martin	100.00
Persa Stefan & Terezija	50.00
Peternel Anton	250.00
Petric Martin	100.00
Petrov Luise	24.00
Pinter Frank & Ljudmila	100.00
Plesko Frank & Ivanka	500.00
Podobnik Anton	3,000.00
Polanic John	50.00
Polanic Martin	50.00
Pollak Maria	100.00
Povhe Frank	50.00
Povhe Mr & Mrs Edvin	75.00
Praprosto John	50.00
Praprosto Rozi	100.00
Preskar Karl	120.00
Pridiger Ema	50.00
Priselj Martin	50.00
Prsa Ignac	30.00
Prsa Joe & Ana	50.00
Puc Miroslav	100.00
Pust Joe & Frances	200.00
Radman Zlatko & Jozica	100.00
Ratej Alojz	50.00
Ray Stefan & Gizela	200.00
Recek John & Josephine	200.00
Ribarovic Andrej	250.00
Rihar Frank & Stephanie	100.00
Roskar Tony	25.00
Rozman Frank	200.00
Rozman Janez	100.00
Rupnik Henry & Majda	100.00
Rupnik Ivan	100.00
Sabec Anton	100.00
Saje Lojzka	30.00
Salajko Ladislav & Majda	100.00
Sampl Alojz & Veronika	500.00
Sarjas Alojz & Agata	100.00
Sarjas Ignac & Terezija	30.00
Savric Tone	1,000.00
Selsek Janez	400.00
Serozin Jozef	50.00
Setej Frank	50.00
Shushtarich John	100.00
Sibenik Franc	10.00
Sivec Danilo & Marija	50.00
Skerget Maria	20.00
Skok Anton Mr & Mrs	500.00
Skrban Martin & Anica	50.00

Slobodnik Slavko & Olga	40.00
Slosel Ema	50.00
Slovenia Sport Club	250.00
Slovenska Država	300.00
Slovenski Klub	77.00
Slovensko-Kanadski Svet	300.00
Smrdelj Ivanka	50.00
Smrekar Frank	375.00
Sobocan Ivan & Cecilia	200.00
Spehar Mr & Mrs Alojz	50.00
Spehar Peter	50.00
Srejc Otilija	100.00
Stadler Franc & Amalia	120.00
Stanesci Joseph & Ana	300.00
Staric Alojz	200.00
Stevancic John & Marija	50.00
Stibernik Maria	50.00
Stopar Franc Sr.	200.00
Stopar Frank Jr.	200.00
Stopar Josef	100.00
Stopar Lojze	20.00
Strah Stefania	100.00
Strah Tamara	100.00
Strmec Anton	1,000.00
Stuhec Jozef	50.00
St. Vladimir Church - Montreal	4,790.00

SIN SLOVENSKE MATERE AMERIŠKI PREDSEDNIŠKI KANDIDAT

Ko se Slovenci v domovini približujejo uresničenju svojih stoletnih stremljenj, da bi bili na svoji zemlji svoj gospod, je razveseljivo, da se tudi rod slovenskih izseljencev in njih otrok čudovito lepo uveljavlja domala po vsem širnem svetu -- od Švedske, Kanade in Amerike do Argentine, Avstralije in Tasmanije. Tako so n.pr. Slovenci po zanesljivih podatkih Slovenskega ameriškega raziskovalnega centra (ki je letos junija sredi prezasutosti praznoval 40-letnico svojega prepotrebne dela) poklonili Ameriki poleg množic odličnih delavcev, kmetov in obrtnikov še dolgo vrsto izumiteljev, znanstvenikov, umetnikov in vsakovrstnih znatenitnikov -- med slednjimi vsaj devet škofov, dva federalna senatorja, tri guvernerje, sedem federalnih kongresnikov (poslancev), šest admiralov in sedem generalov. Majhni slovenski narod je poklonil tudi prvega izseljenskega in slovenskega nadškofa Kanadi, Avstraliji pa njenega prvega izseljenskega in neangloškega zveznega senatorja in Nemčiji Bismarckovega naslednika in prvega slovenskega državnega kanclerja -- načelnika takrat najmočnejše države v Evropi. Tistim tujcem, ki še imajo prednostke do Slovencev in vsem domačim "umetnikom pljuvanja v lastno skledo" je treba jasno povedati, da vse to prav nič ne diši po "narodu pastirjev", pač pa -- vsem našim pomanjkljivostim navkljub -- priča o visoki zmožnosti in izjemno lepih uspehih tistega slovenskega naroda, ki je o njem angleški literarni zgodovinar De Bray zapisal, da je "majhen po številu, a velik po duhu."

Letos sredi septembra pa smo pri Centru dobili najprej časopisni izrezek od znane urednice in narodne delavke v Chicagu Corinne Leskovar in kmalu nato še telefonski klic Vinka Lauterja, vodilnega Slovence v Barbertonu, kjer opozarjata na slovensko poreklo zveznega senatorja Toma Harkina, ki je razglasil svojo kandidaturo za predsednika Združenih držav Amerike. To je omogočilo takojšen postopek raziskovanja in preverjanja in zdaj lahko z vso zanesljivostjo posredujemo naslednje za vse Slovence nadvse razveseljive podatke. Thomas ali "Tom" Harkin je v resnicu sin slovenske matere in se svojega slovenskega porekla dobro zaveda in ga tudi brez obotavljanja javno priznava.

Kdo je Tom Harkin

Senator Harkin, eden sedanjih ameriških demokratskih predsedniških kandidatov, se je rodil 19. novembra 1939 v vasi Cumming, Iowa, kot sin irskega rudarja Patrika in slovenske matere Francke.

Obiskoval je katoliško srednjo šolo (high school) najprej v Dexterju in potem v De Moines, Iowa. Od najnežnejše mladosti je opravljal vsa mogoča dela: raznašal časopise, razvažal coca-colo, delal kot gradbeni delavec, itd. Pozneje se mu je posrečilo dobiti od mornarice šolino, da je lahko študiral najprej inžinerijo, kot oba njegova starejša brata, nato pa je preseljal na politične vede, ki jih je uspešno dokončal leta 1962. Zanimalo ga je vedno tudi letalstvo in od leta 1962 do 1967 je bil pilot velikih prevoznih letal v Vietnamu.

Ko se je vrnil v Ameriko, je v Washingtonu postal pomočnik kongresnika Neala Smitha, po večerih pa je študiral pravo na Katoliški univerzi Amerike. Leta 1972 je Tom kot Demokrat prvič kandidiral za kongresnika v svojem domačem močno Republikanskem okraju in je volitve izgubil. Ni pa izgubil svoje značilne korajže in vztrajnosti. Dve leti pozneje je postal spet kandidat in je z luhoto zmagal. Odtej so ga znova in znova izvolili v kongres, vse do leta 1984, ko je postal zmagovalni kandidat za zveznega senatorja, kamor je bil leta 1991 ponovno izvoljen.

Kot liberalni politik Trumanovega in Humphreyevega kova (in treba je podprtati, da si ameriški in slovenski liberalizem nista kaj prida podobna) je Harkin služboval v vrsti važnih odborov, najbolj pa je znan kot pobudnik in avtor zakonodaje "Americans with Disabilities Act," ki je prvič izdatno zagotovila vrsto pravic in ugodnosti telesno ali duševno prizadetim državljanom. Vseskozi je bil znan kot borec za pravice malega človeka, delavcev in lastnikov manjših kmetij, ki so mnogokrat vkljub trdemu delu družin propadale, medtem ko je država podpirala veleposestva mogočnih multimilijonarjev. Kot ljudski politik, ki bolj kot kdor koli doslej kritizira politiko predsednika Busha, je Harkin eden tistih, ki bi mu po mnenju nekaterih opazovalcev morda le uspelo zagotoviti zmago nele sebi, ampak tudi Demokratski stranki, ki je po porazu predsednika Carterja vse šibkejša v primeri z Reaganovimi in Bushevimi Republikanci. Čas bo pokazal, ali bo naš slovenski irski Amerikanec v hudi tekmi za demokratsko imenovanje in za predsednika uspel. V vsakem slučaju pa postaja Harkin osebnost z vedno močnejšim vplivom v ameriški politiki -- po desetletjih prvi ljudski tribun, ki mu uspeva razgibati in prepričati množice in ki se ga najhuje bojijo predvsem ameriški bogataši, saj le-ti po Harkinovo največkrat vse preveč jemljejo in vse premalo nudijo narodu.

Slovenska mati predsedniškega kandidata

Harkinova mati je bila iz Suhe pri Škofji Loki. Tam se je 30. septembra 1896 rodila Jakobu Berčič in materi Mariji (deklisko ime Jugovec). Dopisovala si je z

TOM HARKIN, SENATOR ZDRAVA

mačinom Valentynom Brelihom, ki jo je povabil za sabo v Ameriko, kamor je prišla leta 1921 in postala njegova žena. Rodili so se jima trije otroci: Frank, Marija Ana in Silvija. Leta 1928 je oče Valentin umrl, ko je bil najstarejši otrok, sin Frank, le pet let star.

Uboga slovenska vdova Francka je trdo garala, da bi preživel otročice in sebe. Naslednje leto pa jo je zasnubil irski rudar katoličan Patrik Harkin in sta se poročila ter si kupila majhno posestve, ki pa sta ga v času velike gospodarske depresije spet izgubila. Takrat sta se iz kraja Spring Hill preselila v Cumming in dobila začasno zatočišče pri Patrikovi materi, kjer so vsi živeli v grozni prenatpanosti in uboštvi, tako da so prve tri hčerke vse kmalu po rojstvu umrle. Oče Patrik pa je končno le dobil delo v rudniku premoga, a ko so rudnik leta po Tomovem rojstvu zaprlji, je postal dninar in mizar. V zakonu so se Francki in Patriku poleg umrlih hčerk v nekoliko boljših razmerah rodili še trije sinovi: John (ali Janez), leta 1933; Charles (ali Karl), leta 1935; in najmlajši, Thomas, Tom ali Tomaž, leta 1939. John in Charles sta oba postala ugledna inženirja, Tom pa politik in sedanji kandidat za predsednika Združenih držav.

Mati Francka, ki je doma govorila delno slovensko in delno angleško, je postala leta 1939. ameriška državljanica. Trdo je garala na majhni kmetijici, ki sta si jo spet kupila s Patrikom in tam je ta slovenska trpinka v tujem svetu januarja 1950 zadeta od možganske kapi komaj 54-letna umrla, ko je bilo Tomu le dobrih deset let.

Kam z otrokom, ki bi bil še tako zelo rabil ljubečo mater? Najprej ga je vzela k sebi v Rock Falls, Wyoming, ena polsester iz prvega Franckinega zakona, kjer je nastopil svojo prvo službo raznašalca časopisov v revni, pretežno zamorski sosečini. Pozneje se je preselil k drugi polsesti v Dexter, Iowi, po prvem letu srednje šole pa nazaj v domačo hišico, ki sta jo bila s svojimi rokami zgradila Patrik in Francka. Povedali smo že, kako se je Tom zgodaj naučil zagrabit za vsako delo in kako je končno srečno doštudiral in postal pilot, uslužbenec v kongresu, kongresnik, senator in zdaj kot krona vsemu kandidat za predsednika mogočnih Združenih držav Amerike. Vmes se je leta 1968 poročil z Ruth Raduenz iz kmečkega naselja Vesta v Minnestani in zdaj imata dve hčerki, 15-letno Amy in 9-letno Jenny.

Pa še nekaj senatorjevih spominov v slovenskem prevodu:

"Mama je morala biti varčna. Ko se je spomladi končala šola, nismo več smeli nositi čevljev, da bi se prehitro ne izrabili. Imeli smo velik vrt in sadovnjak. Nabirali smo sadje in mama ga je vkuhaval. Hiša je bila majhna -- le kuhinja in dve sobi, bila pa je vsa podkletena. In v kleti smo imeli krompir in korenje, zelenjavno in sveče sadje in veliko zalogo marmelad, vkuhanega sadja in sočivja. Čeprav je bila mama, ki je imela težave z angleščino, vedno prezasuta z delom, si je vzela čas za vsakega izmed nas otrok. Kolikokrat sva šla skupaj nabirat slive in jagode! Pozneje smo imeli tudi kako kavo mlekarico, prašičke in kokoši. Mama je napravila domać sir in maslo in spominjam se tudi kolin. Kuhala je na starem železnem štedilniku, ki je imel ob strani kotel za vročo vodo. Bila je zelo dobra kuharica in pekla je najboljši kruh in potice, kar sem jih kdaj jedel v živiljenju."

Končno še par zanimivih vrstic iz dolgega in ljubeznivega pisma, ki sem ga dobil od Tomovega brata Johna in svakinje Jean:

"Tom in njegova žena Ruth sta bila okrog 1977 ali 1978 v Sloveniji. Obiskala sta rojstni kraj Tomove matere Francke, Suho pri Škofji Loki, in s sabo v Ameriko sta prinesla steklenico žganja od jabolk iz jablan, pod katerimi se je nekoč igrala Tomova mama Francka. Bratranci, sestrične in drugi sorodniki so ju zelo gostoljubno sprejeli tako v Škofji Loki kot Ljubljani, kjer zdaj živijo. ..."

Naj dodava, da sta nam Vaše ime in organizacija dobro znana. Pred leti smo kupili več izvodov Vaše knjige "Slovenian Heritage" zase in kot božična darila za Karla in Toma Harkin! Z užitkom smo prečitali tudi Vaš spis "Myths and Facts about Slovenia." Hvala za vse in naše najboljše želje Slovenskemu raziskovalnemu Centru v Ameriki. Kako čudovit dan bo, ko se bo končala sedanja tragedija Slovenije in Hrvaške!"

In kako čudovit dan za vse Slovence je bil 15. september 1991, ko je sin slovenske matere trpinke postal kandidat za morda najyplivnejši politični položaj na svetu -- za predsednika Združenih držav Amerike!

Prof. Edi Gobec, ravnatelj
Slovenian Research Center of America
29227 Eddy Road
Willoughby Hills, Ohio 44092 USA.

P.S. Center še vedno marljivo zbira podatke, naslove in napotke za publikacije in razstave o čudovitih slovenskih podvigih po vsem širnem svetu.

QUESTIONS ABOUT THE FUTURE OF CANADA?

For more information about the federal government's proposals for constitutional reform, call toll-free:

I-800-561-II88

Deaf or hearing impaired call: 1-800-567-1992 (TTY/TDD)

Canada
Shaping Canada's Future Together

Ne odidite izven te dežele brez prečitati to

Od 1. oktobra naprej boste rabili dodatno zdravniško zavarovanje za zdravniško oskrbo izven Kanade. Ontarijo bo plačala samo Ontarijske ocene za največ zdravniške oskrbe izven dežele, vključene bolniške oskrbe.

Če ste poklicni potnik, študent, dnevni potnik ali dopustnikar, potreba za *dodatek zdravniškega kritja* je še bolj važno kot prej.

Zakaj bo provinca naredila to spremembo?

En važen vzrok za to spremembo je, ker Ontarijska letna plačila k Ameriški ustanovitvi za zdravniško oskrbo se je več kot dvojno povečala v zadnjih treh letih, za več kot \$200 milijonov.

Zaradi te spremembe, nekaj tega prihranjenega denarja bo šlo za zboljšanje naše zdravniške oskrbe, ki bo zagotovilo, da bodo imeli Ontarijski prebivalci en najboljši sistem na svetu za zdravniško oskrbo.

Za več informacij zaradi te spremembe pokličite (samo v angleščini ali francosčini) to brezplačno ministrsko številko: **1-800-268-1154**.

Če planirate biti izven dežele za pol dneva ali pol leta, zanimajte se za *dodatno zdravniško zavarovanje od privatnih zavarovalnic, po Vaši izbiri*.

Ministry of Health
Ontario
Ministère de la Santé

NAGOVOR MINISTRA ZA ZUNANJE ZADEVE DR. DIMITRIJA RUPLA

POSLANCEM VSEH ZBOROV SKUPŠČINE R.S.
2. oktobra 1991

Spoštovane poslanke, spoštovani poslanci!

S problematiko izvrševanja Brionske deklaracije ste se lahko seznanili iz gradiv, ki ste jih prejeli vnaprej (razčlenbo izvrševanja Brionske deklaracije in Spomenico), zato teh dveh dokumentov ne bom povzemal.

Predno preidem h komentarju dosedanje zunanjopolitične dejavnosti naše republike v zvezi z izvajanjem Brionske deklaracije, v zvezi z udeležbo na Mirovni konferenci v Haagu in nadaljnji postopkom osamosvajanja Republike Slovenije, mi dovolite, da se dotaknem poglavitnega problema trenutnega dogajanja v Haagu oziroma konteksta tamkajšnje konference. Znano je, da je slovenska delegacija na drugem plenarnem zasedanju predlagala odlog konference do postavitve premirja na Hrvaškem. Nesprejemljivo in celo nespodobno se nam je zdelo razpravljati o načelnih problemih sožitja in o modelih prihodnjih držav na ozemlju Jugoslavije v času, ko jugoslovanski komandanti nenačelno in okrutno ubijajo ljudi in ko svojega sovraštva do kulture in evropske civilizacije dokazujojo z rušenjem katedral. Moram reči, da se nam vse to zdi nesprejemljivo in nespodobno še danes. Ob tem naj povem, da nas je lord Carrington na zadnjem sestanku opomnil, da utegne premirje zdržati samo, če bomo znali hitro priti do političnih rešitev. Minil je teden in premirje ne drži, do političnih rešitev pa tudi ne prihaja.

Dovolite mi, da uporabim pozornost tega visokega zborna za vprašanje, ki je namenjeno vsej slovenski, jugoslovanski in evropski javnosti.

Ali je mednarodna javnost z vsemi demokratičnimi ustavovami, s katerimi razpolaga, storila dovolj za ustavitev nesmiselne vojne v naši neposredni sosedstvini, v kraju, ki jih Evropa ali vsaj Srednja Evropa imenuje svoje osrčje. Kako lahko ta Evropa prenese tak srčni udar? Po drugi svetovni vojni so se občutljivi evropski intelektualci spraševali, ali je po Dachau in Auschwitu, po bombardiranju Dresdna, še mogoča harmonična glasba in tenkočutna poezija. Nič ne kaže, da bi Evropo in njene mirne domove, njena prijetno zakurjena ognjišča kaj motili svetoskrnska dejanja jugoslovenske soldateske in granatni izstrelki proti draguljem evropske renesanse kulture, kot so Dubrovnik, Zadar in Šibenik.

Vojna na Hrvaškem z vsakim dnem bolj opozarja na neučinkovitost doslej znanih mednarodnih mehanizmov, ko gre za reševanje človeških življenskih, ki jih golatajo vojne in spopadi, ki jih ni mogoče pojasniti s strateškimi interesi. Ni diplomatsko kritizirati politike tujih držav, vendar nemim, da smo dorasli do tiste stopnje, ko smemo kritično oceniti izjave zunanjih in obrambnih ministrov, pa tudi nekaterih veleposlanikov o izmišljeni

Zunanji minister R.S.
Dr. Dimitrij Rupel

vojni, o tem, da Jugoslavija ne zaslubi takšne pozornosti kot kakšna naftna država in o tem, da je za narode dosedanje Jugoslavije vendarle najbolje, če ostanejo zaprti v konzervno škatlo, ki se ji reče SFRJ. To so besede nerazumevanja in - kot bi rekel Peter Berger - besede epistemološke arogance.

Slovenska delegacija v Haagu je že povedala, slovenska Skupščina pa naj pove, da sedanje velike krivde za jugoslovansko klanjeni mogoče enakomerno porazdeliti med žrtve in krivce, kar počez in vsem enako.

Moramo povedati, da smo zaskrbljeni zaradi premajhnega razumevanja Evrope za dogajanja v Jugoslaviji in premajhne odločnosti, da ukrepa proti tistim, ki kršijo sporazum o premirju, izvajajo agresijo proti Hrvaški in hočejo z nasilnimi sredstvi vzpostaviti nove meje. Čeprav lahko razumemo, da se Evropa ni pripravljena vojaško vpletati v jugoslovanske obračune, da ni pripravljena - kot je te dni zapisal ugledni nemški časopis - "pošiljati svoje fante, da umirajo v Osijeku in Vukovarju", je vendar šokantno, da mirno gleda, kako

An Open Letter to All Canadians.

Tuesday, September 24, 1991

My fellow Canadians:

Today in the House of Commons, the Prime Minister is putting forward proposals to renew the Canadian federation.

The proposals are not fixed or final. They are a basis for discussion. Canadians are encouraged to debate them vigorously and openly and suggest how they can be improved so that every Canadian can feel welcome, understood and respected in our own land.

A Special Joint Committee of the House of Commons and Senate will seek the views of Canadians on these proposals. Please participate actively in the Committee's work. It's an opportunity to forge the kind of Canada that can best serve the interests of Canadians now and in the future.

The process of renewing the Canadian partnership will not be easy. Canada was born and built because previous generations understood that unity is the key to prosperity and that the keys to unity are tolerance, compromise and goodwill.

In difficult times, these characteristics are often in short supply but that is when we need them most.

Canadians have the opportunity as never before to create a Canada in which all Canadians can feel at home. Together, we have the opportunity to strengthen this country to make it more prosperous and more responsive to the aspirations of all its people.

I urge you to take part in renewing Canada. It's our country that's at stake.

The Right Honourable Joe Clark,
President of the Privy Council and
Minister Responsible for Constitutional Affairs.

Canada

enacionalna "jugoslovanska" armada uničuje Hrvaško. To srljivo spominja na maščevalne akcije v drugi svetovni vojni, na dejanja, ki so bila na Nurnberških procesih obsojena kot zločin proti človeštvu in mnogi generali kaznovani kot vojni zločinci. Ni se mogoče sprizniti s trditvijo, da Evropa nima sredstev, s katerimi bi spamečovala podivljane generalé in iztirjene politike. Ob tem si dovoljujem izreči, da so za sedanje nasilje krive tudi ZDA in Evropa, ki so v posmeh dejstvom in novonastajajočim realnostim, še nedavno usiljevale enotno Jugoslavijo. Vsekakor bi želeli, da bi se evropska politika in diplomacija, vključno z diplomatskimi predstavniki, ki so akreditirani v Beogradu, z večjo vnemo poglobili v vzroke jugoslovanske krize in možnosti za njeno rešitev.

*Po poročilih je govor v Skupščini
odzval veliko odobravanje.*

Dr. Danica Purg, Director

BRDO
nekoc poletna rezidenca
Karadzorcevicev in Marsala.

NOVA MEDNARODNA PODIPLOMSKA GOSPODARSKA ŠOLA NA BRDU

v
SLOVENIJI

INTERNATIONALEXECUTIVEDEVELOPMENT CENTRE.

Ustanovljena je bila pred petimi leti in je po zamisli tretja te vrste šole v Evropi.

Ta "INTERNATIONAL EXECUTIVE CENTRE - CENTRE M. B. A." je ustanovila 1986. leta "Slovenska trgovska zbornica", in ga že vsa leta vodi s pomočjo slovenskih in tujih, mednarodno priznanih gospodarskih izvedencev, ga. dr. Danica Purg.

Pouk je v angleščini s sledečim programom:

The specific management education objectives of the Centre are to:

- provide management education in the form of short seminars and longer programmes,
- undertake in-company management programmes,
- familiarise managers with the latest developments in international management thinking,
- provide support through effective management education to businesses operating in international markets.

Ta šola je zelo primerna tudi za mlade Slovence po svetu, ki se zanimajo in študirajo gospodarska vprašanja. V tej šoli bodo imeli priliko izpopolniti svoje strokovno znanje, poleg pa tudi, v kolikor bo čas študija dopuščal, seznanili z rojstno domovino svojih staršev in izboljšali, naučili, slovenskega jezika.

*Več o prestižnem Centru
v naslednji številki, ali sam ali s
dalje na str. 16*

SLOVENSKA KATOLIŠKA OBZORJA

FRANCE DOLINAR: SLOVENSKA KATOLIŠKA OBZORJA

(Slovenska Kulturna Akcija, Buenos Aires, vinotok 1990, cca. 700 strani.)

(Broširana Can. \$ 30.-, vezana Can. \$35.-)

UVOD

Zajetna, lepo opremljena knjiga z avtorjevimi portretom - delo umetnika Franceta Goršeta - vsebuje izbor esejev in člankov slovenskega zgodovinarja in misleca, pokojnega Franceta Dolinarja (1915-1983). Izbor je z angelsko potrežljivostjo pripravil profesor Alojzij Gerzinič, ki je v Uvodu zelo točno prikazal Dolinarjevo življenje in znanstveno delo. Takole je profesor Gerzinič porazdelil kolikor toliko dostopne Dolinarjeve spise: *Vera in Cerkev*, *Slovenstvo*, članki pod tem naslovom obsegajo kar 300 strani, *Jugoslovanstvo*, *Komunistični svet*, *Biografije* in končno *Kritike*. Zaključno poglavje z naslovom: 'Dolinarjeva trojna zavzetost' je delo Dolinarjevega starega prijatelja, profesorja klasične filologije Janeza Gruma. Mimogrede, družina profesorja Gruma je dosegla tudi svoje vrste record, vsi trije sinovi so v ZDA postali doktorji medicine, pa tudi Janezova nečakinja v Ljubljani je zdravnica! Zelo zanimivo je še, da sta izdajo te izredno pomembne knjige omogočila z mecenškim darom torontski podjetnik g. Jože Kastelic in njegova žena, gospa Tončka.

Motil bi se, kdor bi listaje po knjigi ugotovil: "Aha, to je tisti Dolinar, sedaj vem!" Ze stari Rimljani so rekli: "Littera scripta manet!" in to je v knjigi in še to samo izbor. Dolinar je bil veliko večji mislec kot bi kdo sklepal po člankih v tej knjigi. Toda to je tragika emigracije! Med tem, ko v Sloveniji pisarjo, prevajajo in tiskajo vse preveč tega, kar smo včasih imenovali 'Schundroman', danes pa 'trash', bi v emigraciji še tako tehtno delo kot je Dolinarjeva knjiga slo v pozabu, ko bi slovenski podjetnik ne imel razumevanja za slovensko kulturo!

Z Dolinarjem sva bila stara znanca še izza srednješolskih let. Hodili smo skupaj v Julijske Alpe - roman bi si upal napisati o teh dogodivščinah -, v pozrem poletju smo se navadno odpravljali na pravi biser Jadrana, na otok Hvar - roman in pol bi si upal spisati o tej druščini! In tako je kar nekam logično naneslo, da sva v letu 1945 v velikem travnu skupaj zapuščala Ljubljano in to prav izpred Dolinarjeve hiše nasproti ljubljanske stolnice. Obrnila sva se proti severu. Oba bolj znanstveno usmerjena sva komaj verjela, da sedaj, bilo je leto 1945, po tisoč letih takega in takega hlapčevanja in suženjstva tujcem končno prihaja za Slovence zlata doba, nekaki 'Zolotoi vek' po Šoštakovičevu. Zlata doba, ki jo prinaša trpinu Slovencu marksizem, komunizem, leninizem, stalinizem. Tako se je pač takrat na splošno mislilo, verovalo in učilo v Sloveniji! In kdor ni soglašal: Anathema sit! Inkvizicija ni poznala šale, gotovo ne! V svoji knjigi 'Tovarišja', 1967, je Kocbek povsem preprosto zapisal: "...kurir prinesel vest, da je po sklepu ljubljanskega vodstva padel dr. Ehrlich," ali: "...kurir...prinesel vest, da so naši danes likvidirali Natlačena." Res: Anathema!

Ivan Cankar je v črtici 'O človeškem napuhu' takole modroval: ---Jezus se je zgrozil in je rekel (to je človeku, ki je sedel na kantonu kraj cesarske ceste in bridko jokal): "Jaz sem Jezus, tvoj Bog! Kdo si?" Zahtel je človek in je odgovoril: "Slovenec sem!" Takrat se je Jezus sam bridko razjokal in šel dalje po svoji poti. ---Tako Cankar. Toda zgodba še ni končana. Veliki pisatelj pač takrat še ni mogel vedeti, da bo komaj par desetletij kasneje šel po prav isti poti po slovenski zemlji sam V.I.U.-Lenin in prav tako kot Kristus srečal na kantonu sedečega Slovenca bridko jokajočega se. In, kjer je Kristus tako klaverino in brezmočno odpovedal, je veliki Vladimir Iljič ponudil roko trpinu Slovencu in ga dvignil s kantona. Teatralni čno je zamahnil proti ožarjenemu Vzhodu - prav kakor vidimo na skoro alegoričnih Leninovih podobah in kipih - in popeljal Slovence v deželo, kjer se cedita med in mleko. 'Ex Oriente lux!', izobraženi Lenin je poznal Novo zavezo. Torej ni bilo prav nič čudno, da so Slovenci po osvoboditvi Kristusa s križi vred zmetali v ropotarnico. Saj je vendar popolnoma odpovedal v zgodovinski, najbolj kritični uri slovenskega naroda! Tisoč let smo čakali nanjo. Še impozantan križ na Škrlatici je zgrmel v prepade Suhega Plaza!

Seveda je bil velik nesmisel odhajati iz dežele, kjer so že tekle zadnje priprave za restavracijo Paradiža. Toda znanstvenik je velik in večen dvomljivec! Kakor nisem nikoli prav verjel v pravljični raj tam nekje med Evfratom in Tigrisom v Mezopotamiji - to je sedaj Irak -, pa tudi ne v Adama in Eva, tako je nama z Dolinarjem bilo težko verjeti v njegovo restavracijo. Čeprav bi bil restavrirani Paradiž prav v naši Sloveniji, v slovenski Mezopotamiji, med recimo Dravo in Kolpo, pa tudi nekako 'under the new management' samega J.V.D. - z Dolinarjem odšla skupaj, sva se že

v Kranju zgrešila. Dolinar se je nekaj zadržal, skupina pa je odšla čez ljublj. Vleklo nas je, da že enkrat iz oči v oči vidimo 'anglo-ameriške plutokrate in njih lakaje', o katerih sem toliko bral - skrivaje seveda - v Leninovih spisih, pa tudi veliki revolucionar Edvard Kardelj jih je večkrat omenjal. Mimogrede sem Francetu še zapravil polovico njegovega 'svetnega' premoženja v obliki ogromnega, kot svinec težkega, nabitega usnjenega kovčka, ki mi ga je izročil v varstvo. Tudi trenirani Šerpa ali pa Hunza bi se uprl! Dolinar mi te moje zanikrnosti ni nikoli prav odpustil. Da mu ustrežem, sem kasneje večkrat obiskal Slovenijo in iskal izgubljeni kovček tam po jarkih okoli Ljubelja, kamor sem ga zadegal, pa med tem so cesto razširili....

To pot preko Ljubelja je silno zanimivo opisal Tone Svetina v tretji knjigi svoje trilogije 'Ukana' s pravo orientalsko fantazijo - Tisoč in ena noč je velika revščina v primeri s Svetinom! Tako ganljivo se bere Svetinov opis, da je težko reči ali je to 'licentia poetica ad infinitum' ali sta pa dva Ljubelja, eden realen, drugi imaginaren. Res, v Kranju sva se z Dolinarjem zgrešila, toda kasneje sva se velikokrat srečala v Italiji. V to deželo nas je gnalo kot včasih barbare z Vzhoda, pa seveda tudi velike može in žene kot Kopernika, Čajkovskega, Dostojevskega. Še celo dobro znana Anna Karenina je iskala pozabe in razvedrila v tej sončni, nadvse brezkrbni deželi.

Ko pa nas je 'uka žeja speljala' preko morja v Severno Ameriko, sva ostala v pismenem stiku, si izmenjavala misli, debatirala, se pogovarjala, si pošiljala knjige, delala načrte. Njegova pisma so bila izredno zanimiva, kritična, ostra in polna informacij. Takrat sem začenjal razumevati zakaj so med vojno imenovali Vatikan: 'The listening post'. Videl ga pa nisem nikoli več, večkrat sem bil v Evropi, pa je bila vedno kaka zapreka vmes, ki nama je preprečila srečanje. Takrat seveda še pomisil nisem, da je človeško življenje končno.

DOLINARJEVA STREMLJENJA IN TEŽAVE

Emigracija je Dolinarja močno prizadela. Bil je preveč sentimental, navezan na Slovenijo, na Ljubljano, na dom. Dodana je bila še družinska tragedija. Tudi je nova, ljudska oblast v smislu 'diktature proletariata' zelo trdo postopala z Dolinarjevo 'kapitalistično', 'buržujsko' družino. Bili so lastniki majhne pekarne in še več, imeli so celo slaščičarno! Ljudska oblast pač ni mogla kar tako enostavno pozabiti, da so se pred vojno buržujski Ljubljanci gostili v slaščičarnah z obveznimi 'kremšnitami' in se kapricirali, kakšne vrste kavico bodo pili. Vse to je vendar hromilo revolucionarno zavest širokih ljudskih množic! Menda je bila celo hiša tam pred Škopijo Dolinarjeva last. Privatna lastnina! To se gotovo ni skladalo z nauki Vladimirja Iljiča.

Med tem ko smo mi, usmerjeni v naravoslovne znanosti sprejemali emigracijo ne prav kot od Boga dan dar pa vsaj kot izredno priliko, da se po tolikih letih izolacije seznanimo na znamenitih univerzah v svetu z zadnjimi znanstvenimi izsledki, so humanistično, filozofsko usmerjeni izobraženci, posebno pa lirične duše, kar padali v depresijo. Niti odhod preko morja v Severno Ameriko nas ni pretresel, saj smo občudovali ameriško tehnologijo in smo komaj čakali na izpopolnjevanje študija na slavnih ameriških univerzah. Poznali smo Pupina, Teslo, Timošenka, Sikorskega, torej za njimi! Vedeli smo tudi, da naravoslovne vede govore en jezik po vsem svetu, so univerzalne.

Dolinar ni nikoli prečrnil Oceana, ostal je vse življenje takorekoč na pragu Slovenije, v Rimu, kjer intelektualne družbe, mednarodne in slovenske, gotovo ni pogrešal; pa ga je še tako strašno lomilo. To zelo točno poudarja profesor Gerzinič, ko citira Dolinarja: "...sicerje pa eksil sam neizmerna žrtev, pri mnogih vzrok smrtnih bolezni." Ali Dolinarjeva ugotovitev, "...da je v antiki samo smrt pomenila večjo nesrečo kot eksil..." Na spomin prihajajo Shakespearjeve besede v 'Romeo and Juliet', kjer Romeo, ki ga je Escalus, princ Verone, izgnal iz mesta, takole toži:

"There is no world without Verona walls
But Purgatory, torture, Hell itself.
Hence banished is banish'd from the world,
And world's exile is death: --then, banished
Is death mis-term'd: calling death - banishment."

Dolinar je bil perfekcionist, v vsem, študiju, delu, pisanju, molitvi. Perfekcionizem v ekstremu je zelo pogubna bolezen. Bolezen ni neznana med znanstveniki. Znanstvenik-perfekcionist ni nikoli zadovoljen s svojim delom, neprestano dodaja, popravlja, odlasa s publikacijo svojih izsledkov. Študent-perfekcionist ni nikoli pripravljen na zagovor svoje disertacije. To je delal Dolinar. Kljub ogromnemu znanju, oz. bolj točno prav zaradi in na podlagi ogromnega znanja, ki ga poseduje, se perfekcionistu zdijo njegovi lastni izsledki pomanjkljivi, takorekoč ničevi. Postaja prokrastinator, disertacija bo perfektna, toda čas potreben za to ne sme biti omejen. Res je seveda, vsaj tako sem bral, da je celo

sam sv. Tomaž Akvinec, ko je dokončal svoje glavno delo: Summa Theologica (1267-73) vzkliknil: "Sicut palea!" Kot pleva je vse to moje delo, kot pleva, ki se vrže v ogenj in mimogrede zgori. Pa je svoja dela le priobčil. Primerov perfekcionistov je vse polno. Npr. veliki sovjetski fizik judovskega rodu, L.D. Landau, Nobelov nagrajenec, je pisal in pisal svojo Teoretsko fiziko. Bral sem, da je neprestano popravljal, vsako odveč besedo odstranjeval, kot bi se zavedal, da bo za vsako nepotrebljivo besedo dajal odgovor, čeprav Nove zaveze gotovo ni nikoli bral. Končno je vse vzel v roke njegov sodelavec Lifšič in Teoretska fizika je potem izšla v vrsti knjig. Toda je tako zgoščeno in težko branje, da bi bilo boljše, ko bi bila kaka beseda odveč! Tako se je zgodilo, da naš Dolinar formalno svoje doktorske disertacije ni nikoli predložil izpitni komisiji, je ni nikoli zagovarjal in si ni nikoli pridobil doktorskega naslova. Seveda je bil to zanj hud udarec, toda rešitve ni videl.

Seveda se bo kdo čudil, ali res ni bilo pomoči proti tako skrajnemu perfekcionizmu, ki je Dolinarju uničil lep del življenja in mu krepljivo zavrl njegovo znanstveno delo. To so bili povsem drugi časi kot sedaj in kdor te dobe ni doživel, bo težko razumel. Psihiatrija je bila primitivna in katoličani so na splošno odklanjali Freuda in njegovo psihoanalizo. Logično, Sigmund Freud je bil brez vere, bil je Jud in še hujše, njegovi nazorji o seksu so bili močno nasprotni nauku katoliške Cerkve, ki se je naslanjala na Mojzesa in deset zapovedi, ki mu jih je dal Jahve tam v sinajski puščavi.

Je zanimivo, celo sam škof Rožman je imel težave doumeti Dolinarjeve probleme. Da citiram iz Uvoda --- škof: "(...)prihajam na zadevo, ki me silno boli, žali, grize. Že 15 let ali več študirate in še niste končali." --- Tako škof! Sprašuje, kaj je ovira, Dolinarja je dobro poznal. Je kaka psihološka ovira? Mora jo takoj premagati. --- Takoj premagati! Kako preprosto, kako enostavno! Škof Gregorij Rožman, velik škof, velik Slovenec, odličen planinec - pa ne s helikopterjem, kot se danes prevažajo cerkveni dostojanstveniki v visoke gore - toda v psihijatriji je imel slabe strokovnjake za vsetovalce.

Dolinar je imel samo znanstvene ambicije, kot zelo dobro ugotavlja profesor Gerzinič. Njegova ambicija je bila profesura za cerkveno zgodovino na univerzi, idealno na ljubljanski univerzi. V Uvodu je navedeno Dolinarjevo pismo, kjer piše: "...seudinjal na kakšno nemško univerzo. Toda kmalu me je sram take misli. Končno smo najprej domovine sinovi." Udinjal! V začetku mu je univerzalnost znanosti nekako uhajala, vsaj zdi se tako, čeprav je živel v velikem kozmopolitanskem mestu Rimu! Seveda je neka razlika, je cerkvena zgodovina Slovenije, ni pa slovenske fizike ali slovenske biologije. Mi smo imeli nekako srečo, da smo se 'udinjali' na ameriških in kanadskih univerzah, kar se je seveda popolnoma skladalo z našim tradicionalnim anglofilstvom. Priznam, velike pomisleke bi imeli glede nemških univerz!

Res ne vem, kako je naš Dolinar sprejel, ko se je v Rimu prikazal duhovnik Dolinar France, četrto stolnico mlajši od njega. Dolinar mlajši je stopal točno po isti poti, ki si jo je začrtal naš Dolinar. Študiral je cerkveno zgodovino, dosegel doktorat in je, če se prav hudo ne motim, bil profesor na teološki fakulteti v Ljubljani. Mnogo publicira in gotovo ste brali, da med drugim ureja tudi obširno zbirko Zgodovina Cerkve, katere druga knjiga je pred kratkim izšla. Mlajši Dolinar France je k svojemu imenu dodal še inicialko M., torej France M. Dolinar. Verjetno, da ne bo zamenjavanja. Res ne vem, kako je to vplivala na našega Dolinarja, nikoli nisva o tem govorila, čeprav je seveda problemov samo v cerkveni zgodovini Slovencev dovolj ne samo za dva Dolinarja, ampak kar za več 'Dolinarjev'.

DOLINARJEVA KNJIGA

Razprave, članki in eseji v knjigi segajo na različna področja. Teologija, zgodovina, nacionalna vprašanja, in še mnogo drugega je Dolinar zanimalo. O vsem tem seveda zelo malo vem in se bom močno omejil, da ne zdrknem v prepad. Prvo, Dolinarjev slog je nekako svojski. Rad je uporabljal starinske, nenavadne besede. Skoraj vsi delamo tako, vsaj po malem. Meni je všeč izraz 'neuk', čeprav je zastarel. Moj dobr prijatelj rad rabi 'pritiv v okom'. Mogoče je nekaj snobizma vmes. Toda, da smo odkriti, gotovo so te zastarele, toda slovenske besede za las bolj domače kot moderne: 'inženiring', 'menedžer', 'marketing', itd. Samo čakam, da v Sloveniji odkrijejo predpono 'mega-', kot v besedah megasale, megamurder, megabucks! Seveda, kdor začne kovati besede, to je, uvede inženiring besed - slično kot genetic engineering - mora biti dober menedžer, sicer bo imel resne težave v marketing svojih besednih umetnin. Po uporabi starinskih besed je posebno znan klasični filolog profesor Anton Sovre, prevajalec mnogih klasičnih tekstov. Odličen stilist - gotovo je vsem znana zgodba o njem in pisatelju Finžgarju - toda jezik sem in tja malo nenašeden. Npr. znani klic, ki ga je sv. Avguſtin slišal pred izpreobrnjenjem: "Tolle, lege!" so navadno prevajali: "Vzemi in beri!" Sovretov prevod: "Spreberi si, dalje na str. 15

SLOVENSKA KATOLIŠKA OBZORJA

nadaljevanje s str. 14

preberi si!" Dolinar je tudi dosledno pisal 'v' in ne 'l' v besedah kot bravec, plezavec, itd. O tem je bilo med slavisti že dovolj debat. Vedno je tudi uporabljal slovenska imena mesecev, ne latinskih, slično kot v hrvaščini. To sem po njem tudi jaz povzel. Branje Dolinarjevih razprav ni lahko delo, slog je eno, drugo je silna zgoščenost; vsako nepotrebno besedo je skušal izločiti, prav kot fizik Landau.

V prvem poglavju: VERA IN CERKEV bi opozoril na dva članka: Katolicizem v 'procesu' izvolitve in pa: Truhlar v procesu razkrinkavanja. Prvi, 50 strani dolg članek je bolj stvar teologov, malo razumem, če sploh kaj. Je lep primer Dolinarjevega zgoščenega sloga. Kot berem v profesorja Gruma članku: "njegov(Dolinarjev) teolog je bil Hans Urs von Balthasar". Kdo je bil ta teolog? Prav ničesar ne bi vedel o njem, če mi ne bi pred leti prijatelj podaril skoro 400 strani obsegajočo knjigo: 'Življenje iz polnosti vere. Teologija krščanskih stanov pri Hansu Ursu von Balthasarju', v slovenščini pisana disertacija doktorskega kandidata Antona Štrukla, Ljubljana 1981. Uvodno besedo je napisal sam HUVB! Balthasar je bil Švicar, rojen 1905, postal je jezuit. Kasneje se je srečal z izpreobrnjenko iz protestantizma Adrienne von Speyr in sta sodelovala na teološkem polju vrsto let in skupno izdala veliko množino razprav in knjig. Kot Balthasar sam pravi: "Njeno in moje delo se ne moreta ločevati drugo od drugega niti psihološko niti filološko, ker sta dve polovici ene same celote...." Kot berem v disertaciji je bila von Speyr po poklicu zdravnica in mistikinja. Globoka spoznanja, kot npr. glede Kristusove poti v 'predpekel' mu je posredovala prav Adrienne von Speyr. Kaj je mistik, kaj je mistikinja, res ne vem. Še manj vem, kakšen je njih način spoznavanja nevidnega (vidnega?) sveta in kako se v tem razlikujejo od nas navadnih ljudi. Vsekakor Balthasar je eden vodilnih teologov naše dobe in kot berem v Uvodu disertacije: "V dokumentih 2. vatikanskega koncila skoraj ni teme, katere ne bi ta veliki teolog že prej temeljito obravnaval...." Nisem najbolj trde glave, toda moram priznati, da ne doumem učenja Hansa Ursu von Balthasarja! Razumem besede, toda smisel mi uhaja. Pa trdijo, da je relativistična kvantna teorija težka! Tako na grobo in zelo površno se mi zdi, da se Balthasar nagiba h konservativcem v katoliški Cerkvi. Torej temu teologu je sledil naš Dolinar. --- Drugega članka: Truhlar v procesu razkrinkavanja, pa profesor Geržinič, vsaj po moje, skoraj ne bi smel sprejeti v ta izbor Dolinarjevih razprav. Je polemika, ki ni zdrava. Članek je izraz hude depresije, ki je oba morila. Oba sta bila lirični duši, Truhlar še liričen pesnik po vrhu. Oba sta bila moja dobra prijatelja in hotel sem posredovati. O prilikah sem govoril s Truhlarjem, ki je živel v Dravljah v jezuitski hiši. Zaradi časovne stiske samo po telefonu. Pač pa sva se domenila z prihodnje leto, ko me pot zopet zanese v Slovenijo; tudi za nekatere njegove knjige sem ga prosil. Čez leto dni sva se res srečala, toda na ljubljanskih zalah, med tem je umrl! Knjige pa sem dobil po posredovanju jezuitskega provinciala za Slovenijo, ki se piše prav tako kot jaz.

Vsekakor treba je ločiti, kdaj govori znanstvenik in kdaj govori depresija iz njega. Objektivno ni bilo med Dolinarjem in Truhlarjem nikakega nesporazuma, oba sta stremela za vsem pozitivnim, le okolišine in nerodni, mogoče preprijeti ljudje so zameglili pravo podobo, ki je bila iskanje resnice. V moji knjižnici stoji Dolinarjeva knjiga poleg Truhlarjevega 'Leksikona duhovnosti'! Seveda, mogoče Slovenci v Argentini gledajo drugače. V Torontu pa se vsak dan srečavamo z vseh vrst rasami, ljudstvi in narodi te Zemlje, pa tudi z vseh vrst verami in neverami, od absolutnega ateizma do verske blaznosti z vsemi odtenki vmes. Tako smo v tem strašnem Babilonu ameriških mest postali neverjetno tolerantni, mogoče celo preveč. Znani francoski pregovor: "Tout comprendre est tout pardonner" smo prgnali do skrajnosti.

Drugo poglavje je profesor Geržinič preprosto imenoval: SLOVENSTVO, obsegajoča nekako 300 strani. Ni dvoma, da je imel urednik težave, kako bi raznolike članke povezal v koherentno, vsaj približno logično celoto. Tri naj omenim: Odsotnost slovenske državne misli v prevratu 1918, Slovensko vprašanje v prvi Jugoslaviji in Sedanji moment slovenstva. In na koncu še par pripombe k temi: Slovensko katoliško znanstveno delo. Dolinarjevi članki o slovenstvu obdelujejo in analizirajo predvsem položaj Slovencev v staro avstro-ogrsko monarhiji, v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencov, v kraljevini Jugoslaviji do nekako začetka druge svetovne vojne. Profesorja Gruma dodatek je nekako dopolnilo k tem člankom. Čeprav te razprave obsegajo preko 150 strani so le osnutek zgodovine in analize tiste izredno komplikirane dobe. Seveda, veliko je že bilo pisane o tem in se neukemu zdi več o tem razpravljal. Toda pomisliti je treba, da zmagovalci pišejo zgodovino in, da so različni vidiki pisani. Npr. znani zgodovinar Metod Mikuž je spisal 550 strani obsegajočo knjigo: 'Slovenci v staro Jugoslaviji. Oris zgodovine Slovencev 1917-1941.' Toda v analizi dogodkov se čuti marksistična metoda in vpliv 'diamat-a'

je očiten, saj je knjiga izšla l. 1965. Verjetno je Dolinar upal svoje zgodovinske razprave o Slovencih močno razširiti in dodati množino referenc, kot je to navada v znanstvenih razpravah. Toda to je težka naloga za enega človeka. Za to so celi Inštituti, kot imajo npr. v Sloveniji Inštitut za zgodovino delavskega gibanja v Ljubljani, ki je skupno z drugim inštitutom, to je Vojaškogodovinskem inštitutom Jugoslovenske ljudske armade, izdal vrsto knjig imenovanih 'Zbornik dokumentov in podatkov o NOV jugoslovenskih narodov'. Ali pa pomislite na velikansko zbirkovo knjig iz Knjižnice NOV in POS, ki jih ureja in izdaja Komisija za zgodovino pri predsedstvu republiškega odbora ZZB NOV Slovenije, oz. Partizanska knjiga. Ali vzemite zelo znano knjigo: 'Zgodovina Slovencev', Cankarjeva založba, 1979. Skoro tisoč strani obsega, toda navaja 22 avtorjev in sodelavcev, pa verjetno še niso vsi našteti. Dolinar se je 'boril' sam! Toda tudi, če bi se združenim emigrantskim zgodovinarjem posrečilo napisati in osvetliti novejšo dobo slovenske zgodovine brez zapovedane primesi 'diamat-a', kdo bi tako kritično, strogo znanstveno delo v emigraciji založil in tiskal? Tudi to je realnost emigracije!

V tretjem članku: Sedanji moment slovenstva se je Dolinar odločno izjavil za samostojno, suvereno državo Slovenijo, nekako kot jo sedaj uresničujejo. Malo komentarja. Na ljubljanski univerzi, pred vojno, so bile tri glavne skupine studentov: katoliška, liberalna in levicarska, zadnja z zelo širokim spektrom od zmernega socializma do skrajnega komunizma, kot ga je VKP(b) oznanjevala. Prvi in zadnji so bili takrat vsi proti Jugoslaviji, vsi za neodvisno Slovenijo, vsi proti kralju Aleksandru, proti Karadjordjevicem nasprotni, vsi za republiko! V emigraciji, ko smo stopili v širni svet, so bila mnenja glede Slovenije in Jugoslavije deljena. Dolinar je tako trdno, prav fanatično vztrajal na ideji suverene slovenske države, da je skoro nevarnost, da bo sedaj, ko ta država postaja realnost, izgledalo, da so njegove ideje in zasluge v glavnem politične in bo vse njegovo znanstveno delo stopilo v ozadje.

SLOVENSKO KATOLIŠKO ZNANSTVENO DELO

Zopet malo komentarja. Kot rečeno, pred vojno so bile na univerzi tri glavne skupine študentov, katoliška je bila najštevilnejša; bogoslovje je bilo kot fakulteta integralen del univerze. Toda katoliško usmerjeni studenti so se izogibali študija naravoslovnih ved, to je bioloških in fizikalnih, ali katoliško usmerjenih medicincev in tehnikov je bilo bore malo. Npr. od nekako 400 študentov tehnike jih je manj kot 20 pripadalo katoliškemu krougu. Postajalo je nerodno, problemi vere in znanosti, to je naravoslovnih znanosti, so vznemirjali ljudi in bili pogosto stvar obravnav. Katoliški studenti so bili prave 'tabulae rasa' prav na teh poljih. Enako je bilo tudi med klerom, ignoranca o bioloških in fizikalnih vedah je bila obupna. Očitali so ljubljanski univerzi, da favorizira pri profesurah liberalno misleč kandidate. V resnici drugih praktično ni bilo! Usmeritev katoliško mislečih študentov v biološke in fizikalne znanosti se je zdela resitev na diani, bi rekli. Tako je zrasla ideja Slovenskega katoliškega inštituta. Seveda, ker je le zelo neznačna skupina katoliških izobražencev bila doma v naravoslovnih znanostih, je tudi pri tem Inštitutu bil močan poudarek na humanističnih vedah.

V tej razpravi se Dolinar močno zavzema za celovitost znanstvenika in ga vznemirja izredna specializacija, ki je danes nujna. Kot se reče: "To know everything about nothing" ali pa: "To know nothing about everything!" Problem, ki ga vsi poznamo, in mu nihče ne ve rešitve. Univerzalnost proti specializaciji! K temu še eno pripombo. Katoliški študenti, pred vojno seveda, so se delili v tri skupine: člani Katoliške Akcije (KA), krščanski socialisti in člani kluba Straža (po abecedi!). KA je zagovarjala organiziranje na podlagi fakultet. Tako so npr. tehniki ustanovili društvo: 'Kladivo', ime je izbral pisatelj Finžgar. Nekateri so se bali, kaj bo, če bodo npr. agronomi ustanovili društvo: 'Srpski Stražarji' so zagovarjali fakultetno mešana društva, prav zaradi celovitosti študenta, zaradi univerzalnosti izobrazbe. Bilo je veliko prepira, ki se danes zdi več kot nesmisel; rešitev ni očividna, če sploh eksistira! Vprašanja, ki jih Dolinar omenja v tem članku, so še vedno odprta. Je pa razlika, takrat, pred vojno v Sloveniji, so bili to aktualni problemi, danes, v Kanadi se za to praktično nihče ne zanima več. Živimo v skoro absolutno sekularni družbi!

Da se ne zavleče preveč, bom preskočil poglavje: JUGOSLOVANSTVO in še KOMUNISTIČNI SVET in se ustavil pri eni BIOGRAFIJI:

BRIDKA USODA ŠKOFA
GREGORIJA ROŽMANA

Škof Rožman! Takole začenja zgodovinar dr. Metod Mikuž svojo daljšo razpravo 'Ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman in njegova okolica med NOB': "Ko je vojaško sodišče IV. jugoslovenske armade konec avgusta 1946 v Ljubljani med drugimi obtoženci obsodilo tudi ljubljanskega škofa dr. Gregorija Rožmana, ki je bil na begu, na hudo zaporno kazen 18 let zaradi dokazanega narodnega izdajstva, je bila s tem končana več let

trajajoča pravda slovenskega naroda proti izdajalcemu škofu. Tako je bila enkrat za vselej 'zadev' škof Rožman' za slovenski narod končana." (Citiralo po četrti knjigi 'Ljubljana v ilegalu', 1970; krasil je leto olje slikarja V. Lakoviča: Demonstracije pred škofijo.) Tako zgodovinar Mikuž! "Enkrat za vselej"! Stari Rimčni so rekli: "Si tacuisse, etc...." ali po domačem: "Zarecnega kruha se največ pojde!" Dalje piše zgodovinar Mikuž: "Na procesu omenjena uradna povabila CK KPS, IOOF in glavnega štaba NOV in POS, po katerih naj bi škof nekje na osvobojenem ozemlju sestal z vodstvom OF...." Škof je v resnici vabil na 'teren' sam Boris Kidrič, vabilo pa je posredoval Metod Mikuž! Kdor želi, naj več izvedeti o tem velikem revolucionarju, pa tudi o Edwardu Kardelju, mora začeti prebirati Kocbekove zapiske, ki je oba zelo dobro poznal in občudoval. Kdor ni povsem doma v vlogi KPS v organizaciji OF in IOOF, bo pomaj vedel, da je Kardelj stal v revolucionarni lestvici nekaj više kot Kidrič. Mimogrede, Mikuž je bil tudi tisti, ki je takoj po prihodu NOV v Ljubljano postavil partizanske straže okoli škofije, da ne bi ljudstvo v prvem navalu svobode začelo uničevati umetniških in zgodovinskih predmetov v škofijskem dvorcu. Vsekakor, najvišji cerkveni dostojanstvenik v Sloveniji - narodni izdajalec! "Dokazano narodno izdajstvo!" "Nemico della patria", saj se spomnile opere Andrea Chenier! Polno vprašanj, polno kontroverzij. Obsodba 18 let zapora! Izredena l. 1946, škof je umrl l. 1959, torej bi umrl v ječi! Nakšna fantastična snov za zgodovinarja! Kdo je bil bolj poklican, da se posveti nalogi Rožmanovega življenjepisa kot Dolinar? Ker je škof preživel vrsto let v ZDA in v emigraciji sploh, so povabili Dolinarja v ZDA. Na vso moč sem prigovarjal, naj čimprej pride sem. Bil sem prepričan, da ga bo tukaj zagrabil še drugi življenjepisi, ki že desetletja čaka pravega strokovnjaka, to je življenjepis enega največjih Slovencev v vsej naši zgodovini, škofa Barage! Seveda delo za Baragov življenjepis bi bilo mnogo trši oreh kot Rožman.

Bilo je takoj zelo jasno, da vsega v Rožmanovem življenju tudi Dolinar ne bo mogel razjasniti. Lep del dokumentov je bil v Sloveniji, mnogi nedosegljivi. Če je vojaško sodišče JLA obsodilo ljubljanskega škofa kar na 18 let zapora, so morali imeti močne dokaze za njegovo 'izdajstvo', torej je moral biti obtežilnih dokumentov na kupe. Kje so bili takrat, kje so sedaj? 18 let je dolga doba! Lep del dokumentov je bil v Vatikanu. Ko je Dolinar dobil službo v skrivnem vatikanskem arhivu, je mogoče naletel na te dokumente. Toda zelo verjetno ga je vezala prisega molčečnosti, kot je pač normalna praksa ne samo v takih arhivih ampak celo v industriji. Praktično večina služb zahteva službeno molčečnost. Kdaj bodo ti arhivi dostopni, bi vedel kak strokovnjak. Vsekakor, vedno nas je zanimalo, zakaj je Vatikan postopal s slovenskim škofom Gregorijem Rožmanom povsem drugače kot pa z italijanskim škofom Antonio Santi-om, čeprav sta se oba umaknila pred NOV. Spomnili se boste, da je bil tržaško-koperski škof Santini tisti, ki je še nekaj desetletij po koncu vojne mogel reči, in to povsem upravičeno: "Io sono il vescovo di Capodistria!" in si je najbrž mislil: ne pa tale Janez Jenko, ki je navaden Apostolski administrator in še to samo po sili razmer! Bile so in so že razne razlage. Eni so trdili, da Vatikan pač ni želel poslabšati položaja slovenskih katoličanov v SRS, kjer je bil škof Rožman obsojen kot narodni izdajalec. Mogoče, čeprav se zdi trivialno. Drugi, ciniki, so trdili, da je to povsem v skladu z vatikansko diplomacijo. Ta ima menda svoj začetek prav na dvorišču velikega duhovnika Kaifa, ko je apostol Peter odločno odgovarjal na nadležna vprašanja sitnežev: "Ne poznam tega človeka!" Naj bo kakorkoli že, ves življenjepis škofa Rožmana je bil dovolj komplikiran, da je zahteval prvovrstnega zgodovinarja-strokovnjaka. Dolinar je prihod v ZDA odlašal in končno definitivno odložil! Škofa Rožmana življenje je nato opisal dr. Jakob Kolarič, ki je bil zelo intelegeten, toda ni poznal moderne zgodovinske metodologije. Toda napravil je gigantsko delo, ohranil je mnogo virov in pričevanj. Dr. Kolariča delo: 'Škof Rožman' je izšlo v treh knjigah, vsega obsegajoča okrog 1900 strani! Res monumentalno delo je izdala Družba sv. Mohorja v Celovcu v l. 1967, 1970 in 1977. Te tri knjige bodo podlagata zgodovinsko kritičnemu življenjepisu škofa Rožmana, ko bodo vsi viri dostopni.

Nekaj upanja za to je sedaj, ko se obeta, mogoče že pripravlja, mogoče že teče revizija Rožmanovega procesa. Mogoče so Slovenci, mogoče so Ljubljanci, segli po Cankarju in prebirali obtožbe hlapca Jerneja: "... Zakaj ne hiše pravice, hišo laži, hinavščine in razbojništva ste postavili. Niste služabniki božje besede in postave, pač pa služabniki satanovi in njegove krivice." In nadaljuje: "... niso pravični sodniki, razbojniki so; ni hiša pravice, niša hinavščine je, z lažo in hudodelstvom so jo oskrnili." Mogoče so Slovenci to brali in se zamislili. Pa vendar ta proletarec Jernej pri tem ne misli na Rožmanovo ali Velikonjevo obsodbo? Mogoče, vse je mogoče. Cankarjev hlapec Jernej je za vse čase in prostore! Vsekakor, če bo revizija procesa, bodo zgodovinarji gotovo našli lepe skladovnice dragocenih dokumentov.

Res, velika škoda je, da tak strokovnjak kot je bil Dolinar, ni prišel v ZDA. Ker tako tudi Barago življenjepis še visi nekje v zraku. Mnogo sem mu pisal o tem, ker, če bi kritično obdelal Barago, ali sam ali s dalje na str. 16

SLOVENSKA KATOLIŠKA OBZORJA nadaljevanje s str. 15

skupino sodelavcev, bi v resnici mogel reči, kot Quintus Horatius Flaccus: "Exegi monumentum aere perennius..."! Prepričeval sem ga, da je Baragova biografija vredna ne za eno ampak za vrsto doktorski disertacij. Brez uspeha! Cunctator, to je bilo v njegovih naravi. V Ljubljani je npr. dosegel čast doktorata Andrej Pirš na podlagi disertacije: 'Duhovni lik škofa Friderika Baraga'. Knjiga obsega okoli 240 strani, izšla je l. 1983 in sem jo dobil od avtorja. Vsekakor, celoten življenjepis bi zahteval veliko časa in verjetno nekaj sodelavcev, dalje znanje večine evropskih jezikov in vsaj rudimentarno znanje indijanskih jezikov. Brez tega ne bi šlo! Tako je še vedno edini kolikor toliko konherenten Baragov življenjepis delo dr. Franca Jakliča, ki tudi ni bil poklicni zgodovinar. Tudi on je zgovoren primer depresije emigranta. Seveda, v Ljubljani je bil: gospod profesor doktor France Jaklič, tu na našem kontinentu pa navaden: Father Frank!

KRITIKE

Z zaključek še zadnje, šesto poglavje: KRITIKE.

Kako je mogoče, da se v naši osnovni šoli še vedno uporablja učbenik zgodovine za 8. razred, ki sta ga napisala Branko Božič in Tomaž Weber?

Lansko leto je Državna založba Slovenije natisnila 3. dopolnjeno izdajo tega učbenika v nakladi 7000 izvodov. Tudi to jesen so ga starši kupovali svojim otrokom.

Potem, ko smo se končno znebili komunistične diktature, ko smo uveli stranke, parlamentarno demokracijo, ko smo dopustili resnici več ali manj prosti pot, bi ta učbenik, glede na svojo vsebino, morali kratkomalo prepovedati. Res, da ga nimamo v tako kratkem času z ničemer nadomestiti, vendar pa je boljša improvizacija, kot pa propaganda in čaščenje, ki je od prve pa do zadnje strani tega učbenika skregano z osnovno logiko in resnico.

Mogoče bom v nadaljevanju nekoliko dolgočasen, vendar na kratko le moram preleteti in opozoriti na vsebino učbenika Zgodovina 8.

Že takoj v začetku (str. 3-9) je velik naslov Oktobrska socialistična revolucija in njen svetovni pomen. Menda ni potrebno posebej poudarjati kakšen vrednostni predznak nosijo izrazi kot so socialističen, revolucija, in pa "svetovni pomen" obeh. Po kratkem zapisu o Evropi po prvi svetovni vojni sledi poglavje Revolucionarna gibanja in II. internacionala. Od strani 25 naprej morajo naši otroci spoznati Revolucionarno gibanje v Kraljevini SHS ter Komunistično partijo Jugoslavije v ilegalu. Od strani 42 beremo o Kominterni in ljudskofrontnem gibanju. Strani 46-50 zavzemajo Utrditev Komunistične partije Jugoslavije. Sledi kratek pregled druge svetovne vojne po svetu, nakar smo od strani 70 pa do konca učbenika, celih 100 strani torej, bombardirani z "narodnoosvobodilnim bojem narodov in narodnosti Jugoslavije ter slovenskega naroda", s pomozno vlogo CK KPJ, z "velikimi osvobojenimi ozemljii, s proletarskimi brigadami", "fočanskimi predpisi - nadaljnji utrjevanjem ljudske oblasti", "igmanskimi pohodi", s "partizanskim tovarištvom", z "narodnoosvobodilnimi odbori", z OF kot "nosilko

Zanimivi sta predvsem dve: John A. Arnež: Slovenia in European Affairs in pa Priročni leksikon, Ljubljana 1955. Vsaka obsega nekako 30 strani, sta torej obe kar manjši razpravi. Ne morem se ubraniti vtisa, da je Dolinar kot kritik, bi rekli: "at his best". Pisane kritik je zelo nehvaležno delo, vzame veliko časa in redkokdaj se tudi obširna, temeljita kritika približa vrednosti samostojne razprave. Toda mi v znanosti živimo od kritik, brez kritike ni napredka. Skoro 'na kolenih' rotimo so-strokovnjake, naj za božjo voljo dobe čas, preberejo naše referate z znanstvenimi izsledki in neusmiljeno kritizirajo! To spada k metodologiji znanstvenega dela.

Avtor knjige Slovenia in European Affairs Janez Arnež je moj stari znanec. Vedno sem ga občudoval, da je zmogel že v letu 1958 spisati omenjeno knjigo. Naš Dolinar je knjigo kar prijetno razcebral. Treba je pomisliti, da je bil namen knjige prikazati angleško govorečemu svetu, ki slovenščine ne obvlada, sem seveda spadajo - vsaj po večini - tudi slovenski otroci rojeni na tem kontinentu, torej, da temu svetu prikaže nekako sliko naše Slovenije. Seveda se je Arnež potrudil, da bi bili podatki čim bolj točni. Dolinar je proti svoji navadi hitro reagiral, knjiga in kritika sta izšli v istem letu. Dokaz, da je Dolinar prav z užitkom ocenjeval.

UČBENIK ZGODOVINE 8

ljudske oblasti... Vso to "izrazoslovje" sem pobral iz glavnih naslovov v učbeniku, saj, če bi hotel navesti še "izrazoslovje" iz samega teksta, bi moral prepisati cel "učbenik". Na dolgo in široko bi lahko polemiziral s to propagando, ki je vzroki in posledice prav nič ne zanimajo, zanimajo jih kvečjemu interesi svoje (komunistične) ozke in skrajno nasilne (revolucija) klike, vendar bi bilo to polemiziranje nesmiselno. Poglejmo samo izraz revolucija, ki pomeni v konkretnosti propagandni in fizični teror komunistične partije nad slovenskim narodom od jeseni 1941 naprej. Danes vemo, kako je komunistična varnostno-obvezčevalna služba (VOS) od jeseni 1941 do jeseni 1942 pobila na desetine vplivnih ljudi, pobila je cele družine, ženske in otroke, kakšne grozote je počelo partizansko vojvodstvo po Dolenjski in Notranjski spomladi in poleti 1942. Z nacifašistično okupacijo je bil slovenski narod obsojen na smrt in prav to skrajno dejstvo je komunistična partija izkoristila za izvajanje svoje krvave revolucije, v kateri je rabila vse polno "narodnih izdajalcev"....

Tako na strani 99 beremo naslednji posebej poudarjeni zaključek: "Bela garda je bila že jeseni 1942 razkrinkana kot okupatorjev sodelavec. Njena propaganda, da se bori za vero, za slovenski narod, je malokoga prepričala. Ljudem je postalo jasno, da niti okupator niti bela garda nista uničila partizanov in da so le-ti edina prava narodna vojska. Aktivisti OF so ljudem pojasnjevali nevarnost bele garde in kdo stoji za temi vojaškimi enotami. Težko pa je bilo obračunati z zakrnjenimi belogardisti, organizatorji legije smrti in vaških straž".

Kakšno boljševistično izrazoslovje štiri iz te propagande! Kje so vzroki za nastanek vaških straž oziroma protirevolucije? Šele ob teh bi lahko razumeli vso grozo stavka, kako so "aktivisti OF ljudem pojasnjevali nevarnost bele garde" ter naslednji stavek, ki pove, da je bilo "težko obračunati z zakrnjenimi belogardisti, organizatorji legije smrti in vaških straž".

Taki kritiki so v znanosti prav iz nebes poslani! Normalen proces bi bil, da bi Arnež sam, ali skupaj z Dolinarjem izdal drugo, izboljšano izdajo. Toda, kolikor vem, da tega ni nikoli prišlo. Tudi to je realnost emigracije! Cas in intelektualne zmožnosti so omejene, posebno prvo je dragocenost!

Ocena druge knjige: Priročni leksikon je izredno poučen primer Dolinarjeve znanstvene temeljitosti. Na kraju potegne tale zaključek: "Je (Priročni leksikon) namreč eden najbolj zgovornih dokumentov o tendencah slovenske kulture deset let po tem, ko je zavladala kabala profesionalnih revolucionarjev."

Sedaj pa še, kdo bo Dolinarjevo knjigo bral? Na našem, severno-ameriškem kontinentu večina starejših, mladina ne bo razumela tako težkega jezika in izrazoslovja. V Argentini bo knjiga verjetno dostopna tudi mladim. Toda največji odziv bo našla v Sloveniji sami in v slovenski Koroški in Primorski. Verjetno bodo z zanimanjem prebirali naslove v tej knjigi nepriobcenih Dolinarjevih člankov in razprav. Kar deset strani naslovov je nabral profesor Geržinič!

Dr. ing. V.J. Bratina

Nikjer nič o tem, zakaj je bilo "potrebno" "obračunavanje" z vsemi temi in kaj je to pomenilo!

Na strani 107 beremo o "herojskem" "uničenju bele in plave garde" na Turjaku in v Grčaricah. Največje zločine se naši mladini še v letu 1991 vsiljujejo kot čisto vrednoto! Na strani 117 si lahko ogledamo "Spomenik žrtvam belogardističnega nasilja pri Sv. Urhu pri Ljubljani". Pravkar sem izdal knjigo Sv. Urh - druga plat zvona. Najjo avtorja učbenika Božič in Weber vzameta v roke, prav tako (ne)odgovorni v Zavodu za šolstvo Republike Slovenije.

Na strani 129 beremo o "Pomenu NOB kot vseludske vojne in ljudske revolucije", od strani 131 pa o "Utrditvi revolucionarnih pridobitev v Jugoslaviji", nato pa še o "Socialističnih in osvobodilnih gibanjih v azijskih in afriških državah", pri čemer lahko naši otroci na strani 154 občudujejo na sliki samega komandanta Fidela Castro.

Za finale pa še veliko poglavje o "Razvoju samoupravne socialistične demokracije". Bog nam pomagaj...!

Zgodovinska čitanka za 8. razred pa je od prve do zadnje strani en sam samcat VKP(b). Prosim, poglejte to čudo! Dragi ljudje na republiškem zavodu za šolstvo in dragi vzgojitelji naših otrok, le kako vas ni sram!

Danes je zelo moderno govoriti o tem, da je nihalo iz ene skrajnosti zanihalo v drugo skrajnost, da ena resnica ne more biti zamenjana z drugo (skrajno) resnico... Dobro bi bilo, če bi s tem globokoumjem prenehali in bi raje energije vložili v pisanje novih učbenikov. Slabo bo, če se bo zavod za šolstvo prehitro odločil za novega pisca učbenika, saj se lahko zgodi, da bi novi pisec stari učbenik le "dopolnil", kar si pa pri tej vsebini vsekakor ne moremo dovoliti. Učbenik je potrebno napisati povsem na novo, z novih vrednostnih izhodišč, ki se naj izoblikujejo v širši javni diskusiji.

Ljubljana, 18. oktobra 1991.
Ivo Žajdela

POMEMNJIVOST 29. OKTOBRA

29. oktober iz leta 1918 je v zgodovini slovenskega naroda važen mejnik na trnjevi slovenski poti; spomin na sicer takrat množično doživete, vendar politično ne prav jasno nakazane narodne cilje in zahteve.

Namesto ozemeljske združitve in narodne svobode, katero pa narod doseže le v lastni državi, smo doživelvi razkosanje slovenske zemlje.

Z ozirom na te, za slovenski narod porazne posledice, bi 29. oktober moral biti vsem Slovencem, kjerkoli že živimo in še slovensko čutimo, dan posebne pozornosti, dan resnosti, dan iztreznenja raznih umišljenih političnih utvar, dan resnega študija, še več, dan izpraševanja slovenske narodne vesti, dan temeljite priprave, da bomo kot narod v celoti v kritičnih narodnih dneh, prelomnicah, vedno prav ravnali.

SVETOVNI SLOVENSKI KONGRES IN NJEGOVI ORGANI

GLAVNI ODBOR-predsednik: Bojan Brezigar, podpredsedniki: Viktor Blažič (Slovenija), Lojze Dolinar (Avstrija), Jurij Terseglav (Nemčija), Jože Bernik (ZDA).

ODGOVOREN ZA FINANCE: John Hočevč (ZDA).

NADZORNJI ODBOR: Janez Stele (Slovenija), Zlatko Verbič (kanada), Janez Zorec (Francija).

NADOMEŠTA ČLANA: Ciril Kren (Argentina), Marjan Gorjup (Velika Britanija).

ČASTNO RAZSODIŠČE: Alfred Breznik (Avstralija), Jože Slobodnik (Kanada), Božidar Fink (Argentina), Franc Miklavčič (Slovenija), Vlado Habjan (Slovenija). Nadomešta člana: Janez Bajt (Skandinavija), Marjan Pirc (Avstrija).

Slovensko pismo, Avstralija, Julij-September 1991. str. 48.

SLOVENSKO-KANADSKI SVET

prireja v nedeljo, 1. decembra 1991. ob 4:00 uri popoldne v Slovenskem domu na 864 Pape Ave., poučen seminar.

G O V O R N I K A

Dr. Ing. V.J. Bratina - Kaj ljudje doma berejo?
Dr. Anton Štukelj - Eno leto po plebescitu.

V A B L J E N I ! V A B L J E N I !

SLOVENSKA HRANILNICA IN POSOJILNICA

646 Euclid Ave., Toronto M6G 2T5

Tel. 532-4746

747 Brown's Line, Toronto, Tel. 252-6527

John E. Krek's Slovenian Credit Union

OFFICE HOURS

MONDAY	10 a.m. - 4 p.m.
TUESDAY	10 a.m. - 8 p.m.
WEDNESDAY	10 a.m. - 4 p.m.
THURSDAY	10 a.m. - 8 p.m.
FRIDAY	10 a.m. - 8 p.m.
SATURDAY	10 a.m. - 1 p.m.

NEW TORONTO

TUESDAY	1 p.m. - 8 p.m.
THURSDAY	1 p.m. - 8 p.m.
FRIDAY	10 a.m. - 8 p.m.
SATURDAY	9 a.m. - 12 noon

BITI ČLAN
HRANILNICE —
JE V KORIST TEBI IN V
POMOČ PRIJATELU!